

ЗВІТ

**ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
БАРАНИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ**

2026

Звіт складено колективом виконавців та експертів, залучених до розробки СЕО

1. Марусяк Ю.І., Баранинський сільський голова;
2. Когутич С.А., заступник голови Баранинської сільської ради;
3. Матицо С.С., секретар Баранинської сільської ради.
4. Фединчук Ю.О., начальник відділу фінансів Баранинської сільської ради;
5. Гарновді Т.С., головний бухгалтер Баранинської сільської ради;
6. Товт Р.О., начальник відділу з кадрового та правового забезпечення Баранинської сільської ради;
7. Крупанич Я.С., начальник відділу земельних відносин та житлово-комунального господарства Баранинської сільської ради;
8. Машкаринець Н.П., начальник відділу містобудування та архітектури Баранинської сільської ради;
9. Турдай М.В., начальник ЦНАП Баранинської сільської ради;
10. Зизич А.В., начальник відділу соціального захисту населення Баранинської сільської ради;
11. Горват Н.Г., директор КУ «ЦНСП» Баранинської сільської ради;
12. Янович Е.Д., начальник відділу освіти, культури, туризму, молоді та спорту Баранинської сільської ради;
13. Худан Н.І., головний лікар КНП «ЦЕНТР ПМСД» Баранинської сільської ради;
14. Рогулич М.М., староста сіл В. Лази та Циганівці Баранинської сільської ради;
15. Товт Є.С., староста села Холмець Баранинської сільської ради;
16. Буксар Р.Р., староста сіл Руські Комарівці, Глибоке та Нижнє Солотвино Баранинської сільської ради;
17. Костик Ю.В., оператор компютерного набору Баранинської сільської ради;
18. Сюсько М.М., керівник ГО «Простір молоді»;
19. Дем'янчук І.В., регіональний координатор Всеукраїнської асоціації громад;
20. Логвінов П.В., керівник Регіонального офісу «U-LEAD з Європою» в Закарпатській області.
21. Вакерич М.М., завідувач кафедри генетики, фізіології рослин і мікробіології біологічного ф-ту ДВНЗ "УжНУ" кандидат біологічних наук, доцент;
22. Бережанський М.М., професор, кандидат економічних наук, голова громадської організації Товариство «Краяни Рахівщини»;
23. Фулим Наталія І.Г., головний спеціаліст департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОВА;
24. Сливка А.А., голова госпітальної ВЛК – КНП "Ужгородська міська багатопрофільна клінічна лікарня" Ужгородської міської ради.

Зміст	
Список скорочень	5
Вступ	6
Розділ 1. Методологія СЕО	
1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні	7
1.2. Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Баранинської громади до 2027 року	10
1.3. Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення Стратегії та проведення СЕО	12
Розділ 2. Зміст та основні цілі документа державного планування (ДДП) – Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року, його зв'язок з іншими ДДП.	
2.1. Стратегічне планування у Баранинській громаді	13
2.2. Стратегічні та операційні цілі Стратегії	21
2.3. Зв'язок Стратегії з регіональними екологічними програмами та планами	24
Розділ 3. Характеристика поточного стану довкілля, умов життєдіяльності населення, у тому числі здоров'я населення та їх прогностичні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено	
3.1. Ключові екологічні проблеми, ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії	27
3.2. Характеристика стану довкілля та умов життєдіяльності населення на територіях ймовірного впливу та їх прогностичні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено	
3.2.1. За станом атмосферного повітря	35
3.2.2. За екологічною ситуацією в галузі водокористування	38
3.2.3. За земельними ресурсами та станом ґрунтів	39
3.2.4. Щодо природних об'єктів та збереження біорізноманіття	44
3.2.5. За утворенням та накопиченням відходів	46
3.2.6. Щодо екологічно небезпечних об'єктів області	46
Розділ 4. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення	
4.1. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення, визначеним на національному рівні	47
Розділ 5. Опис коротко-, середньо-, довгострокових, постійних, тимчасових, вторинних, синергічних і кумулятивних наслідків для довкілля і здоров'я населення від впливу Стратегії	
5.1. Складові довкілля, що зазнають впливу антропогенного та природного характеру від виконання Стратегії	51
5.2. Ймовірні наслідки впливу на довкілля і здоров'я населення Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року	56

Розділ 6. Зобов'язання із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП – Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року.

6.1. Пропозиції щодо зобов'язань із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП	59
6.2. Обґрунтування вибору альтернатив виконання окремих завдань ДДП	60

Розділ 7. Організація моніторингу фактичного впливу Стратегії

на довкілля і здоров'я населення	62
Висновки	64
Список джерел	66

Список скорочень

ГДК	Гранично допустима концентрація
ДДП	Документ державного планування
МСБ	Малий та середній бізнес
ОВНС	Оцінка впливу на навколишнє середовище
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
РГ	Робоча група
СЕО	Стратегічна екологічна оцінка
ТПВ	Тверді побутові відходи

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення в міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого розвитку, що спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Одним з інструментів екологічної політики, який дозволяє поряд з економічними та соціальними факторами враховувати в процесах планування та управління екологічними факторами, є екологічна оцінка. Екологічна оцінка заснована на простому принципі: легше виявити і запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії її здійснення.

Стратегічна екологічна оцінка упродовж останнього десятиріччя застосовується у багатьох країнах світу. З 2001 р. СЕО обов'язкова для держав-членів Європейського Союзу. Застосування СЕО в ЄС регулюється «Директивою 2001/42/ЕС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище». Основні положення цієї директиви стали основою для підготовки Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо). Протокол про СЕО був підписаний у травні 2003 р. у Києві на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи».

«Стратегічність» СЕО полягає в тому, що процес екологічного оцінювання інтегрується в процес розробки планів і програм. Таким чином, СЕО можна розглядати як інструмент планування. СЕО може підвищити якість планування декількома способами, зокрема шляхом забезпечення сфокусованого, відкритого до альтернатив підходу, а також шляхом аналізу цілого ряду потенційних наслідків і можливостей для досягнення більш збалансованих форм розвитку.

Об'єктом оцінки даного звіту є документ державного планування – проєкт Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року (далі – Стратегія), розробка якої проводилася у 2025 році.

Для проведення СЕО Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року застосована методологія, що ґрунтується на досвіді інших країн, яка дозволила оцінити потенційні впливи на довкілля від реалізації Стратегії та запропонувати заходи щодо їх пом'якшення або запобігання.

Обсяг стратегічної екологічної оцінки

У рамках розробки «Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року» відповідно до ст. 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» було оприлюднено Заяву про визначення обсягу СЕО від 30.10.2025.

Розділ 1. Методологія СЕО

1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) в Україні здійснюється відповідно до національного законодавства, підзаконних актів, міжнародних договорів та імplementованих норм права Європейського Союзу. Нормативно-правова система СЕО встановлює вимоги до підготовки, змісту та процедури оцінки, забезпечує участь громадськості та врахування екологічних і соціальних наслідків при розробленні державних планів і програм (ДПП).

1. Основний законодавчий акт України у сфері СЕО

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» №2354-VIII від 20.03.2018

Центральний документ, що регламентує:

- цілі, принципи та завдання СЕО;
- сферу застосування (стратегії, програми, плани, у тому числі стратегії розвитку територіальних громад);
- порядок проведення СЕО: повідомлення, визначення обсягу, підготовка звіту, громадське обговорення, консультації з Міндовкілля та МОЗ, облік результатів у документі ДПП;
- транскордонні консультації;
- вимоги до моніторингу впливу реалізації ДПП на довкілля та здоров'я населення.

Закон повністю імplementує основні положення Директиви 2001/42/EC ЄС (SEA Directive).

2. Положення, що забезпечують взаємодію СЕО з іншими екологічними інструментами

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»

Визначає принципи державної екологічної політики, зокрема превентивний екологічний контроль, на якому базується СЕО.

Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»

СЕО визначена одним з ключових інструментів екологічної політики держави.

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»

Встановлює вимоги до містобудівної документації, що підлягає СЕО (генеральні плани ОТГ/міст, плани зонування, детальні плани територій, якщо вони задають рамки для майбутньої діяльності).

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (ОВД)

Регулює оцінку впливів на рівні проєктів. СЕО діє як стратегічний інструмент — ОВД як проєктний. Закони взаємно доповнюють один одного.

Закон України «Про доступ до публічної інформації»

Гарантує відкритість матеріалів СЕО: повідомлень, звітів, висновків, результатів громадських обговорень.

3. Підзаконні нормативні акти

Постанова Кабінету Міністрів України №1022 від 21.10.2020

«Про порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки»

Основний процедурний документ, що деталізує:

- етапи проведення СЕО;
- строки консультацій;
- вимоги до подання документів до Міндовкілля та МОЗ;
- порядок оприлюднення документів;
- реалізацію моніторингу.

Накази та методичні документи Міндовкілля

- Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки (оновлені редакції 2018–2021 рр.).
- Накази щодо організації опрацювання звітів про СЕО та проведення консультацій.

Документи МОЗ України

- Методичні підходи до оцінки впливу на здоров'я населення в рамках СЕО.
- Санітарні норми та критерії для оцінки забруднення повітря, води, шуму та інших факторів.

4. Міжнародні зобов'язання України у сфері СЕО

Директива 2001/42/ЕС Європейського Парламенту та Ради

«Про оцінку впливу окремих планів і програм на довкілля» є основою для українського Закону про СЕО.

Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції Еспо

Ратифікований Україною у 2015 році. Протокол розширює вимоги Директиви 2001/42/ЕС, зокрема:

- включає оцінку впливу законодавчих актів;
- посилює вимоги щодо оцінки впливу на здоров'я населення;
- встановлює міжнародні вимоги до консультацій із громадськістю;
- регламентує транскордонні процедури.

Організаційна конвенція

Гарантує права громадськості на доступ до інформації, участь у прийнятті рішень та доступ до правосуддя в екологічних питаннях. Визначає рамки відкритості та прозорості СЕО.

5. Інші нормативні та довідкові документи

- Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні (щорічно).
- Державні цільові програми (зміна клімату, управління відходами, збереження біорізноманіття) — застосовуються як стратегічні рамки.
- Державні стандарти моніторингу атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, ґрунтів, шумового забруднення.
- Державні будівельні норми (ДБН), що регулюють містобудівну діяльність.

6. Практичне застосування нормативної бази в СЕО

Під час проведення СЕО замовник і розробник повинні забезпечити:

- відповідність змісту звіту вимогам Закону про СЕО та Постанови №1022;
- повне врахування міжнародних та національних природоохоронних цілей;
- прозорість та доступність інформації;
- належну взаємодію з органами Міндовкілля та МОЗ;
- проведення громадських консультацій;
- підготовку та оприлюднення висновку про СЕО;
- моніторинг фактичного впливу реалізації стратегії чи плану.

1.2. Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року

Розробка СЕО проводилась згідно Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Запропонована методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року, як і методологія розроблення самої Стратегії, складається з шести етапів:

Етап 1. Підготовчий

Створення Робочої групи (колективу авторів-виконавців та експертів) з СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками Стратегії. Колектив авторів-виконавців та експертів формується з представників органів влади та місцевого самоврядування, експертів з охорони довкілля, науковців, представників громадськості та інших заінтересованих сторін. Робочій групі має бути забезпечений вільний доступ до інформації та можливість надавати коментарі й рекомендації розробникам стратегії.

Інформування громадськості. Вимоги щодо інформування громадськості сформульовані в ст. 5 «Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» (Орхуська конвенція). Інформування громадськості – важлива складова на всіх етапах СЕО. На підготовчому етапі необхідно проінформувати про початок процесу СЕО та формування колективу авторів-виконавців та експертів з СЕО.

Етап 2. Визначення сфери охоплення СЕО

Визначення ключових екологічних проблем. Огляд екологічних проблем необхідний для того, щоб допомогти зосередити СЕО на тих складових довкілля, які важливі для громади. Визначити пріоритетність екологічних проблем можуть допомогти питання:

- 1) Які проблеми найдавніші та найбільш значущі в громаді?
- 2) Які зміни відбуваються в довкіллі?
- 3) Яка історія та витоки цих проблем?

Автори-виконавці та експерти з СЕО мають визначити головні екологічні проблеми на основі наявних аналітичних матеріалів.

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території громади

Збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників. Визначаються складові довкілля (як екологічні, так і соціально-культурні), на яких зосереджується увага СЕО. Визначаються ключові показники, які характеризують стан складових довкілля (наприклад, показники якості води, показники стану здоров'я населення тощо). Ці показники дозволять прийняти рішення, оцінити зміни у довкіллі, зосередивши увагу на тих параметрах, які реагуватимуть на зміни і створюватимуть зворотній зв'язок, а також тих параметрах, моніторинг яких ефективний. Зібрана інформація дозволить оцінити поточний стан довкілля.

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих заходів щодо впливу на довкілля та відповідність національним цілям і регіональним екологічним програмам та планам)

Оцінка ступеню врахування національних цілей і регіональних екологічних програм та планів в стратегічних цілях і проєктах Стратегії. Оцінюється ступінь врахування природоохоронних національних цілей і регіональних програм та планів в рамках запропонованої стратегії регіонального розвитку. Для цього використовуються екологічне законодавство, стратегічні документи національної екологічної політики, регіональні стратегічні документи та національні й регіональні екологічні програми.

Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей. Результати оцінки ступеню врахування екологічних цілей обговорюються з громадськістю для того, щоб зібрати зауваження та пропозиції і врахувати їх в документації з СЕО.

Проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля. У випадку, коли у Стратегії передбачаються конкретні заходи і проєкти, що мають територіальну прив'язку, оцінюється вплив запропонованих заходів на складові довкілля (вплив на атмосферне повітря, воду, ґрунти, природні ресурси, флору і фауну). У випадку, коли неможливо чітко визначити територіальну прив'язку конкретних заходів і проєктів, оцінка впливів стратегії ґрунтується на експертній оцінці членів робочої групи з СЕО. Для оцінки впливу можуть бути використані контрольні переліки, а також матриці взаємодій, конфліктів і синергізмів. При цьому оцінюються прямі, непрямі, другорядні, сукупні, синергетичні, короткотермінові, тимчасові та довготривалі впливи.

Проведення оцінки впливу Стратегії на стан здоров'я та добробут населення. У випадку, коли в Стратегії передбачаються конкретні заходи і проєкти, що мають територіальну прив'язку, група оцінює вплив запропонованих заходів на стан здоров'я та добробут населення (небезпека для здоров'я населення, соціально-економічні наслідки, поведінка з відходами, транспорт, розвиток інфраструктури, естетичні характеристики території, використання ландшафтів для рекреаційних цілей тощо).

Етап 5. Розроблення документації з СЕО та передача на затвердження

Підготовка екологічного звіту та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації Стратегії. Усі етапи проведення СЕО відображаються в екологічному звіті. На основі проведеного аналізу готуються рекомендації щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації Стратегії.

Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації. Розроблена документація СЕО розміщується на веб-сайті громади поряд із затвердженою стратегією.

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження Стратегії на довкілля

Створення системи моніторингу та оцінки впливу Стратегії на довкілля.

Документація СЕО має містити пропозиції щодо організації системи моніторингу впливу впровадження Стратегії на довкілля. Ця система має враховувати той факт, що планування місцевого розвитку – це поступовий процес, який залежить від розробки та схвалення стратегії, відбору проєктів і програм з її реалізації, моніторингу фактичного впливу та запуску нового циклу планування. СЕО має бути складовою частиною усіх цих етапів планування.

1.3. Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розробки Стратегії та проведення СЕО

Участь громадськості – один з ключових принципів СЕО. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін у СЕО – гарантія запобігання можливостям прийняття органами влади таких стратегічних рішень, які можуть обмежити екологічні права та інтереси громадян.

Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року передбачає участь громадськості на різних стадіях процесу СЕО. Всього відбулося три засідання з проведення Стратегічної екологічної оцінки (СЕО) Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року з робочою групою та представниками громадськості. Звіт з СЕО був представлений на громадське обговорення 20.01.2026 у приміщенні сільської ради.

Розділ 2. Зміст та основні цілі документа державного планування (ДДП) – Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 р., його зв'язок з іншими ДДП

2.1. Стратегічне планування у Баранинській громаді

Стратегія розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року (далі – «Стратегія») розроблена на підставі Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» 280/97-ВР Редакція від 31.10.2025, «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» №1602-III Редакція від 02.12.2012, положенням Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №695 із змінами та доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 №940, від 07.03.2025 № 272), Стратегії розвитку Закарпатської області до 2027 року (рішення Закарпатської обласної ради від 19.12.2024 №1216), Національній економічній стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 №179 із змінами, і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 10.03.2021 №202, від 21.04.2023 №369) та іншими документами державного планування.

Розробка Стратегії виконувалась Робочою групою у період з липня 2025 року по січень 2026 року протягом низки семінарів та дискусій.

Основне завдання Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади – визначити напрями подальших дій у сфері реформування економіки громади для забезпечення її збалансованого розвитку на період до 2027 року.

ЕТАПИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ:

1. Організація роботи з розроблення стратегії

Початковим етапом розробки Стратегії було формування Робочої групи – колективу осіб, який був створений для роботи над планом стратегічного розвитку громади. Саме на засіданнях Робочої групи презентувалися, обговорювалися усі напрями роботи та ухвалювалися відповідні рішення.

2. Соціально-економічний та SWOT-аналіз

Відправний пункт розробки Стратегії – інвентаризація статистичних даних. Стратегічний аналіз є чимось більшим від розгляду статистичних показників, оскільки передбачає також оцінку структурних, політичних, економічних та соціальних умов. У цьому сенсі кількісно-емпіричний аспект має тісний зв'язок з якісними аспектами.

Після аналізу ситуації аналізувався потенціал громади. В основу методики виконання цієї роботи було покладено SWOT-аналіз. На практиці робоча група визначала сильні сторони громади, можливості розвитку, слабкі сторони та зовнішні загрози.

Виявлені сильні і слабкі сторони, можливості і загрози формують чітке уявлення про поточну ситуацію, проблеми та потенціал розвитку регіону, а отже є містком між соціально-економічним аналізом та Стратегією, причому орієнтація Стратегії та основні елементи стратегічних цілей наприкінці цього етапу стали очевидними. SWOT-аналіз приведений у табл. 2.1.

SWOT/TOWS-аналіз Баранинської об'єднаної територіальної громади (за результатами засідання робочої групи 02.11.2025 року)

Фактори SWOT Баранинської громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
⊕ Близькість до м. Ужгород — адміністративного, освітнього та економічного центру Закарпаття. ⊕ Розташування біля міжнародних кордонів з Угорщиною (26 км) та Словаччиною (15 км) — сильний потенціал транскордонних проєктів, логістики, інвестицій. ⊕ Присутність важливої транспортної артерії — автодороги міжнародного значення М-06. ⊕ Приватна забудова в затишній для проживання місцевості ⊕ Значні площі земель, придатних для високопродуктивного садівництва, виноградарства та плодоовочівництва. ⊕ Наявні природні ресурси: термальні та мінеральні води, каолінові поклади, андезити, що можуть стати основою для переробної промисловості або рекреаційних об'єктів. ⊕ Екологічно чиста територія громади, наявні значні лісові масиви для розвитку рекреації (особливо Ярок, Стрипа). ⊕ Наявність авторечового ринку «Краснодонці» та міського сміттєзвалища як об'єктів економічної активності. ⊕ Потужні об'єкти історії та рекреації: Палац Плотені з парком, готельно-оздоровчі комплекси «Золота Гора», «Деренівська Купіль» та «Термал Стар» з термальними басейнами, старі штольні XV-XIXст., садиби зеленого туризму. ⊕ Близькість до природної локації «Анталовецька поляна», яка має великий туристичний та екологічний потенціал. ⊕ Єврейська культурна спадщина та унікальні технічні об'єкти, як «чеський водопровід». ⊕ Стабільне зростання чисельності населення ⊕ Наявність спорткомплексів (2) та басейнів (4) — важливий елемент якості життя. ⊕ Затишна приватна забудова, приваблива для молодих сімей (сильна сторона в контексті субурбанізації навколо Ужгорода). ⊕ Міжнародні партнерські контакти (партнерські зв'язки з населеними пунктами за кордоном). ⊕ Професійна управлінська команда ⊕ Можливість ефективного та раціонального використання спільних можливостей з обласними та районними структурами, а також сусідніми територіальними громадами. ⊕ Надання якісних адміністративних послуг	⊖ Недостатньо розвинені мережі водопостачання та водовідведення у більшості населених пунктів. ⊖ Погана якість доріг у частині сіл громади. ⊖ Низький рівень інфраструктури за межами адміністративного центру. ⊖ Частина житлової забудови не введена в експлуатацію, що створює проблеми для планування та бюджету. ⊖ Розпорошеність населених пунктів (декілька сіл у складі громади) – ускладнює надання послуг і потребує більших витрат на інфраструктуру. ⊖ Відсутність актуальних генеральних планів, інвентаризації земель та просторового планування, що суттєво ускладнює розвиток громади, планування і залучення інвесторів. ⊖ Відсутність дієвих механізмів заохочення розвитку підприємництва та допомоги фермерству. ⊖ Неефективна робота комунальної служби. ⊖ Неефективне використання земель с/г призначення та недостатня підтримка фермерства. ⊖ Відсутні дієві механізми стимулювання підприємництва та підтримки молоді. ⊖ Значна частина населення демонструє низьку ініціативність, що ускладнює розвиток громадських проєктів. ⊖ Недостатня кількість культурних подій, фестивалів, промоційних заходів. ⊖ Залежність частини населення від сільського господарства та сезонної зайнятості. ⊖ Недостатньо розвинута мережа садиб зеленого сільського туризму, попри великий потенціал ⊖ Часткова відсутність інтегрованих туристичних маршрутів, бренду громади, маркетингової стратегії.

через ЦНАП та віддалені робочі місця.	
Можливості	Загрози
⊕ Участь у програмах міжнародної технічної допомоги (ENI CBC, INTERREG, USAID, DOBRE тощо). ⊕ Підвищення інвестиційної привабливості Закарпаття в тому числі Баранинської ТГ завдяки геоелектрономічному розташуванню. ⊕ Можливість формування спільних проєктів з Угорщиною та Словаччиною: туризм, інфраструктура, екологія. ⊕ Закінчення війни та продовження євроінтеграційних процесів сприятиме зростанню зацікавленості інвесторів. ⊕ Зростання глобального попиту на продовольство може стимулювати розвиток АПК у громаді. ⊕ Розвиток переробних підприємств на базі місцевих природних ресурсів (мінеральні води, андезити, каолін). ⊕ Субурбанізація навколо Ужгорода стимулює попит на житло, послуги, логістику, малий бізнес. ⊕ Розвиток малого та середнього бізнесу поруч з Ужгородом. ⊕ Створення кластерів агропереробки, логістики, ремесел. ⊕ Цифровізація та інвестиції в інфраструктуру. ⊕ Реформування системи освіти та охорони здоров'я в громаді. ⊕ Зростання популярності зеленого та сільського туризму серед українських і європейських туристів. ⊕ Можливість створення бренду громади та розвитку спеціалізованих туристичних напрямків: – історико-культурний туризм – винний та гастротуризм – термально-лікувальний туризм – активний туризм (веломаршрути, походи, рекреація) ⊕ Децентралізація створює можливості для залучення інвестицій у соціальну інфраструктуру. ⊕ Державна фінансова підтримка ТГ у межах різних грантових і субвенційних програм	⊖ Продовження або замороження війни з росією. ⊖ Високі темпи міграції населення за кордон — ризики втрати кваліфікованих кадрів ⊖ Нестабільність національної валюти, інфляційні ризики. ⊖ Високий рівень корупції в державі. ⊖ Високе податкове навантаження на бізнес. ⊖ Невдале реформування освітньої та медичної галузі. ⊖ Реєстрація бізнесу в м. Ужгород, а не в громаді, зменшує надходження до бюджету. ⊖ Висока залежність від агломерації може послабити внутрішню економічну динаміку громади ⊖ Можливі зміни у державній бюджетній політиці, що можуть обмежити фінансову самостійність громад. ⊖ Спротив реформам місцевого самоврядування (національний, регіональний, місцевий рівень). ⊖ Ризик згорання реформ та зменшення підтримки ТГ.

Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Баранинської громади

Порівняльні (конкурентні) переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Баранинська територіальна громада демонструє комплекс переваг, що суттєво підсилюють її позиції серед громад Закарпаття та прикордонних регіонів.

- Близькість до м. Ужгород та інтегрованість у його економічний і трудовий ринок.
- Розташування біля міжнародних кордонів з Угорщиною та Словаччиною, що створює прямі можливості для транскордонної кооперації.
- Наявність міжнародної автодороги М-06, що формує потужний логістичний коридор.
- Наявність термальних і мінеральних вод, каоліну та андезитів, що відкриває перспективи переробних і рекреаційних індустрій.
- Екологічно чисте середовище, значні лісові масиви й близькість до Анталовецької поляни.
- Сильні туристичні активи: Палац Плотені, “Деренівська Купіль”, “Золота Гора”, “Термал Стар”, історико-культурні та природні об’єкти.
- Стабільне зростання населення, популярність громади серед молодих родин (субурбанізація).
- Наявність розвинених спортивних і рекреаційних об’єктів, що підвищує якість життя.
- Працюючий ЦНАП, партнерські міжнародні контакти, досвід управлінської команди.
- Значні площі земель для садівництва, виноградарства, овочівництва.
- Активи економічної діяльності: авторечовий ринок “Краснодонці”, сміттєзвалище (як база для майбутнього полігону/переробки).
- Потенціал розвитку кластерів: агропереробка, логістика, туризм.
- Прогнозоване продовження євроінтеграційних процесів та реформ в Україні сприятиме покращенню бізнес-клімату та зростанню зацікавленості інвесторів до України.
- Серед населення України та Європи зростає популярність сільського зеленого туризму, чим може скористатися Баранинська громада, яка розташована поряд із м.Ужгород, має пам’ятки історії та архітектури, мальовничу природу.
- Зростання попиту на продовольство на світовому ринку може привабити інвесторів в аграрний сектор на сільських територіях громади, стимулюватиме розвиток наявних у громаді підприємств виробників та переробників агропродукції, а також харчової промисловості.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Структурні або управлінські проблеми, що потребують рішень для повноцінної реалізації потенціалу.

- Недостатньо розвинені системи водопостачання та водовідведення.
- Незадовільний стан доріг у ряді населених пунктів.
- Низький рівень інфраструктури поза адміністративним центром.

- Відсутність актуальних генеральних планів, інвентаризації земель та комплексного просторового плану.
- Дефіцит упорядкованої забудови та проблеми з житлом, що не введене в експлуатацію.
- Розпорошеність поселень, що підвищує вартість інфраструктурних рішень.
- Відсутність дієвих програм підтримки малого бізнесу та фермерства.
- Неефективне використання сільськогосподарських земель.
- Частина бізнесу реєструється поза межами громади, що зменшує доходи бюджету.
- Низька ініціативність частини населення.
- Недостатня кількість культурних заходів і маркетингових активностей.
- Обмежена кількість садіб зеленого туризму та відсутність інтегрованих туристичних маршрутів.

Потенційні ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Ризики можуть уповільнити розвиток громади або зменшити ефективність реалізації стратегічних рішень.

- Продовження або замороження війни, міграція населення, втрата кадрів.
- Нестабільність макроекономічних умов, інфляція, коливання курсу.
- Високий рівень корупції в державі.
- Можливі зміни бюджетної політики, що обмежать фінансову спроможність громад.
- Ризики згортання реформ децентралізації або спротив реформам.
- Високе податкове навантаження на бізнес.
- Невдала реформа освіти чи медицини може погіршити якість людського потенціалу.
- Висока залежність від агломерації Ужгорода може послабити внутрішній розвиток громади.
- Тривала трудова і сімейна міграція, що може призвести до:
  - старіння населення,
  - дефіциту кваліфікованої робочої сили,
  - зменшення економічної активності громади.

Узагальнена оцінка переваг та викликів

Баранинська громада належить до найбільш перспективних периурбаністичних територій Закарпаття. Її конкурентні переваги формують значний економічний, рекреаційний і транскордонний потенціал. Однак для його реалізації необхідно

вирішити критичні управлінські та інфраструктурні виклики, а також мінімізувати зовнішні ризики через цільове планування, актуалізацію документації, розвиток бізнес-середовища та інституційне зміцнення громади.

Порівняльна аналітична матриця розвитку Баранинської територіальної громади (SWOT-матриця)

Категорія	Зміст	Порівняльний вплив на розвиток громади
Сильні сторони (S)	• Вигідне розташування біля Ужгорода, кордонів з ЄС, автошляху М-06. • Потужний рекреаційний потенціал: термальні води, природні ресурси, туристичні комплекси. • Зростання населення, привабливість для молодих родин. • Наявність земресурсів для садівництва, агробізнесу. • Діючі ЦНАП, міжнародні партнерства, професійна управлінська команда.	Високий позитивний вплив. Формують конкурентність громади в регіоні, сприяють інвестиціям, розвитку туризму, рекреації та малого бізнесу.
Слабкі сторони (W)	• Нерозвинені мережі водопостачання та водовідведення. • Погані дороги в окремих селах. • Відсутність генпланів і комплексного просторового планування. • Неефективність комунальних служб. • Низька підтримка бізнесу та фермерства. • Недорозвинені туристичні маршрути та культурні події.	Середній/високий негативний вплив. Стримують інвестиції, ускладнюють територіальне планування, зменшують туристичну привабливість і конкурентоздатність громади.
Можливості (O)	• Програми міжнародної технічної допомоги (ENI CBC, INTERREG, USAID тощо). • Транскордонні проєкти з Угорщиною та Словаччиною. • Післявоєнна економічна активізація та євроінтеграція. • Розвиток агропереробки, туризму, логістики. • Зростання попиту на зелений та оздоровчий туризм. • Цифровізація та інфраструктурні інвестиції.	Високий позитивний ефект за умови використання. Можуть прискорити інфраструктурну модернізацію, сформувати туристичні кластери, підвищити бюджетні надходження.
Загрози (T)	• Продовження війни, міграція населення, втрата кадрів. • Нестабільність фінансів, інфляція, валютні ризики.	Високий негативний вплив. Створюють ризики уповільнення розвитку, втрати інвестицій та людського потенціалу.

	• Висока залежність від економіки Ужгорода. • Можливі зміни державної бюджетної політики. • Високе податкове навантаження на бізнес. • Ризик згорання реформ та зниження підтримки ТГ.	

Матриця стратегічних напрямів (TOWS-аналіз)

Комбінація	Стратегічний зміст	Пропоновані дії
S-O (використання сильних сторін для реалізації можливостей)	Максимальне використання географічних, туристичних і природних ресурсів для транскордонних проєктів і залучення інвестицій.	• Розвиток кластеру термально-оздоровчого туризму. • Подання заявок у INTERREG/ENI CBC. • Розвиток логістичних об'єктів уздовж М-06. • Створення бренду громади.
S-T (мінімізація загроз за рахунок сильних сторін)	Зміцнення стійкості громади, підвищення економічної автономності.	• Підтримка внутрішнього МСБ. • Розвиток місцевої переробки та агровиробництва. • Стимулювання реєстрації бізнесу у громаді. • Розширення туристичної та курортної інфраструктури.
W-O (мінімізація слабких сторін через використання можливостей)	Залучення зовнішнього фінансування та партнерств для вирішення інфраструктурних та управлінських проблем.	• Оновлення просторової документації за грантові кошти. • Реконструкція водних та дорожніх мереж за програмами державної підтримки. • Створення програм підтримки фермерства та МСБ. • Розвиток культурних і туристичних продуктів.
W-T (захист від загроз через подолання слабких сторін)	Зменшення вразливості громади шляхом внутрішнього зміцнення інфраструктури та інституцій.	• Підвищення ефективності комунальних служб. • Удосконалення бюджетного планування та адміністрування доходів. • Створення антикризових і резервних програм громади. • Зменшення залежності від агломерації через розвиток локальної економіки.

3. Визначення Місії, стратегічного Бачення

Робоча група визначила Місію та стратегічне Бачення розвитку громади – бажаного стану соціально-економічної системи у майбутньому, який може бути означений конкретною датою. Коректне формулювання Бачення з точним зазначенням складових загальної мети розвитку дуже важливе для успішного впровадження, подальшого моніторингу та оцінки виконання.

Стратегічне Бачення відображає те, куди громада має прийти в результаті реалізації Стратегії розвитку, та відображає той конкретний результат, який бажає досягти у майбутньому.

4. Формування стратегічних та операційних цілей із відповідними заходами

Стратегічні цілі визначено в найзагальніших рисах, як мінімум, на 5 років. Цей строк визначено для того, щоб створити стратегічну платформу для циклів реалізації тривалістю по 3 роки кожний та для уникнення необхідності повторення процесу розробки стратегії в проміжний період і перевірки життєздатності планів у довгостроковій перспективі. Стратегічні цілі визначено на основі порівняльних переваг регіону з урахуванням викликів, а також можливих перешкод і ризиків на шляху розвитку.

Операційні цілі визначено як віхи на шляху досягнення стратегічних цілей, які передбачають реалізацію необхідних заходів. Ці заходи визначено з метою досягнення відповідних стратегічних цілей на період до 2027 року.

Етап формування стратегічних і операційних цілей супроводжувався також проведенням Стратегічної екологічної оцінки (СЕО), що дозволяє забезпечити досягнення екологічної збалансованості Стратегії. Для виконання СЕО створена окрема робоча група, основним завданням якої є оцінювання потенційних негативних впливів на довкілля від реалізації Стратегії у майбутньому. Таким чином, принципи сталого розвитку стають основою для Стратегії.

5. Громадське обговорення та ухвалення Стратегії

Розробивши Стратегію включно з Планом її реалізації, Робоча група ініціює проведення громадських слухань (або використовуються інші форми громадського обговорення). Після проведення громадського обговорення, допрацьована Стратегія подається на розгляд і ухвалення сільською радою в якості політики розвитку громади.

6. Моніторинг та впровадження

Для забезпечення належного рівня відповідальності за реалізацію Стратегії створюється система моніторингу її впровадження. Така система має включати Орган з моніторингу, Документ (Положення) про систему моніторингу виконання Стратегії.

В цілому Стратегія – основа для її впровадження через проєкти місцевого розвитку, що впливають з операційних цілей Стратегії, а також базис ухвалення управлінських та бюджетних рішень у сфері розвитку громади.

2.2. Стратегічні та операційні цілі Стратегії

Оскільки головним об'єктом спрямування стратегічних зусиль місцевого розвитку є людина і якість її життя, під час розробки Стратегії було ухвалено рішення сформулювати стратегічне Бачення розвитку громади:

Баранинська громада – самобутня, перспективна, екологічно чиста, інвестиційно приваблива громада з розвинутою інфраструктурою, яка межує з обласним центром Закарпаття. Громада економічно активних людей, підприємств, фермерів і

підприємців, де легко відкрити та вести свій бізнес. Туристично-приваблива з розвинутим сільським господарством та торгівлею громада з якісними та доступними комунальними, медичними, освітніми та адміністративними послугами. Громада щирих і привітних людей в якій забезпечуються права національних меншин, затишна і комфортна для проживання, бізнесу і відпочинку.

Стратегія пропонує обрати реалістичний сценарій розвитку громади, що передбачає гармонізацію усієї її території. Це можливо за умов збереження та розвитку інфраструктури усієї території громади.

Обрані Стратегією стратегічні цілі – спосіб досягнення стратегічного Бачення. Їх визначення обумовлено, з одного боку, повноваженнями учасників розробки і впровадження Стратегії, з іншого боку, – наявністю політичної волі та інструментів впливу. Стратегічне Бачення досягатиметься через наступні цілі:

Стратегічна ціль 1	Розвиток економічного потенціалу
Стратегічна ціль 2	Вирівнювання територіальних диспропорцій розвитку населених пунктів
Стратегічна ціль 3	Ефективне управління громадою

Стратегічні цілі об'єднали спектри втручань, що стосуються окремих сфер діяльності та територій громади.

Таблиця 2.2

Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади

Операційні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток економічного потенціалу	1.1. Створити сприятливі передумови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій	1.1.1. Створити нові інституції місцевого економічного і територіального розвитку, підтримки підприємництва і фермерства та залучення інвестицій.
		1.1.2. Створити механізми підтримки малого бізнесу та фермерства
		1.1.3. Розробити схему планування території громади та генеральні плани сіл
		1.1.4. Підвищити інвестиційну привабливість
		1.1.5. Сприяти розвитку традиційних ремесел/промислів та інновацій
		1.1.6. Формування переліку інвестиційно привабливих земельних ділянок громади
		1.1.7. Створення інвестиційної інфраструктури та підтримка бізнесу у громаді

	1.2. Підтримати економічну активність населення	1.2.1. Організувати навчально-консультативну підтримку індивідуальних с/г виробників
		1.2.2. Підтримати розвиток с/г кооперації
		1.2.3 Підтримати збут та переробку продукції малих с/г виробників
	1.3. Розвинути туристичну і рекреаційно-оздоровчу сфери	1.3.1 Популяризувати діяльність туристичних об'єктів, брендинг громади та інформаційна підтримка туристичного потенціалу.
		1.3.2. Створити нові туристичні продукти та фестивалі
		1.3.3. Підтримати розвиток зеленого туризму
		1.3.4. Розвинути та покращити туристичну інфраструктуру
	1.4. Підвищити енергетичну ефективність, популяризувати енергозбереження	1.4.1. Впровадити енергозберігаючі технології та альтернативні джерела енергії
		1.4.2. Популяризувати енергоефективність та енергозбереження
		1.4.3 Підвищення енергоефективності будівель бюджетної та житлової сфери громади.
2. Вирівнювання територіальних диспропорцій розвитку населених пунктів	2.1. Розвинути інфраструктуру	2.1.1. Покращити інфраструктуру водозабезпечення та водовідведення
		2.1.2. Покращити транспортну доступність для розблокування економічного або соціального розвитку сіл
		2.1.3. Покращити управління твердими побутовими відходами
		2.1.4 Розвиток та побудова сучасної інфраструктури
	2.2 Благоустрій території громади	2.2.1. Покращення благоустрою та озеленення населених пунктів, достойного утримання кладовищ.
		2.2.2. Покращення санітарної очистки населених пунктів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ, захаращених територій.
		2.2.3. Розвиток рекреаційного потенціалу громади, парків, озер.
		2.2.4. Очистка русла каналів, річок.
		2.2.5. Організація, роздільний збір та утилізація сміття.
		2.2.6 Очистка водойм від мулу, водоростей та сміття
		2.2.7. Створення та облаштування меморіального простору з метою вшанування пам'яті воїнів, які загинули за свободу, незалежність та територіальну цілісність України, і формування громадського простору

		пам'яті в територіальній громаді
		2.2.8 Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт об'єктів для проведення обрядів поховань
	2.3. Підвищити якість життя	2.3.1. Підвищити якість послуг мережі освітніх закладів
		2.3.2 Розвиток та побудова сучасної освітньої інфраструктури.
		2.3.3 Створення мережі сучасних гуртків для дітей і молоді.
		2.3.4 Постійне проведення інформаційних кампаній. Запровадження освітніх програм для дітей та молоді.
		2.3.5. Реконструкція Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк культури і відпочинку»
		2.3.6 Обладнання STEM-кабінетів, мультимедійних класів
		2.3.7 Оновлення меблів, систем опалення, укріплень
		2.3.8 Співпраця з УжНУ, ГО, бізнесом для профорієнтації
		2.3.9 Реалізація соціальних гарантій на достойне життя мешканців громади
		2.3.10 Якісна первинна медична допомога, нове будівництво медзакладів, облаштування існуючих сільських ФАПів, реалізація політики доступності до медичних послуг усіх категорій населення громади, зокрема безбар'єрність медичних послуг.
		2.3.11. Підвищити якість послуг закладів охорони здоров'я
		2.3.12. Розширити можливості для забезпечення культурних потреб та здорового способу життя
		2.3.13. Підвищити активність та самоорганізацію населення
		2.3.14. Підвищити якість надання комунальних послуг

		2.3.15. Реалізація політики щодо покращення, розширення спектру адміністративних послуг, створення ефективної інфраструктури (зокрема, ЦНАПів), впровадження цифрових інструментів для спрощення процесів, а також встановлення чітких вимог до якості послуг та механізмів контролю за їх наданням, що гарантує дотримання конституційних прав громадян)
		2.3.16. Створення умов для реалізації прав та найкращих інтересів дітей та розвитку сімейних форм виховання в територіальній громаді.
		2.3.17. Розвиток спорту, фізичного виховання та спортивної інфраструктури.
3. Ефективне управління громадою	3.1. Розвинути партнерські зв'язки, покращити міжнародну співпрацю	3.1.1. Підвищити ефективність міжнародної співпраці
		3.1.2. Активізувати співробітництво з містом Ужгород та суміжними громадами
	3.2. Впровадити прогресивні технології управління місцевим розвитком.	3.2.1. Постійно підвищувати кваліфікацію менеджменту громади
		3.2.2. Організовувати освітні заходи для покращення ефективного управління місцевим розвитком
	3.3. Укріплення безпеки в громаді	3.3.1. Побудова та оснащення захисних споруд цивільного захисту у населених пунктах громади.
		3.3.2. Накопичення матеріального резерву для запобігання виникнення надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків.
		3.3.3. Обладнання камерами відеоспостереження на в'їзді та виїзді в населених пунктах та основних перехрестях, а також місцях великого скупчення людей.
		3.3.4. Підтримка поліцейських громади.
		3.3.5. Підтримка ЗСУ та сил опору в Україні
		3.3.6. Створення місцевої автоматизованої системи центрального оповіщення
	3.4 Ефективне управління земельними ресурсами	3.4.1 Охорона довкілля та зелених зон Баранинської територіальної громади
		3.4.2 Використання ГІС у плануванні територій Баранинської територіальної громади
		3.4.3 Єдина геоінформаційна система громади

		3.4.4 Оновлення містобудівної документації Баранинської територіальної громади

2.3. Зв'язок Стратегії з національними і регіональними екологічними програмами та планами

Стратегія розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року (далі – Стратегія) узгоджується із Законами України «Про стимулювання розвитку регіонів» №2850-IV від 08.09.2005, «Про засади державної регіональної політики» № 56-VIII від 05.02.2015 з урахуванням положень та завдань Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Програмою діяльності Кабінету міністрів України, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України №849 від 29.09.2019, з Порядком розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій розвитку та планів заходів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №932 від 11.11.2018, Методикою розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженою Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №79 від 31.03.2016.

Відповідність Стратегії національним та регіональними екологічним програмам та їх цілям детально проаналізована в розділі 4 цього Звіту.

Проте залишається під питанням узгодженість механізмів реалізації запропонованих Стратегією ініціатив із існуючою в державі системою програмно-цільового бюджетування та фінансування заходів. Стратегія сама по собі як інструмент планування регіонального розвитку не підлягає фінансуванню з місцевого чи державного бюджету, тому Стратегія має реалізовуватись через програми соціально-економічного розвитку, цільові регіональні програми, проекти розвитку. В основі досягнення цілей Стратегії є створення на основі її пріоритетів Плану реалізації Стратегії на новій, інноваційній для української системи регіонального розвитку, основі – як взаємоузгодженого у просторі та часі набору конкретних проектів та заходів регіонального розвитку.

Таким чином всім конкретним пропонованим Стратегією заходам мають відповідати технічні завдання Плану реалізації, які в свою чергу для забезпечення їх виконання повинні бути включені у відповідні місцеві програми. Виходячи з того, що підставою для виконання Стратегії стане саме План її реалізації, можна стверджувати, що цей документ також має підлягати стратегічній екологічній оцінці, адже саме він деталізуватиме, яким чином досягатимуться стратегічні та операційні цілі Стратегії.

Таблиця 2.3

Зв'язок операційних цілей Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 р. з діючими галузевими програмами Закарпатської області

Операційна ціль Стратегії / завдання	Назва діючої галузевої програми Закарпатської області	Узгодженість
1.1. Створити сприятливі передумови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій	Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва у Закарпатській області; Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва	+/-
1.2. Підтримати економічну активність населення	Програма зайнятості населення Закарпатської області; Програма розвитку професійно-технічної освіти та перекваліфікації кадрів	+
1.3. Розвинути туристичну і рекреаційно-оздоровчу сфери	Регіональна програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області; Програма збереження та використання об'єктів культурної спадщини	+
1.4. Підвищити енергетичну ефективність, популяризувати енергозбереження	Обласна програма енергоефективності та енергозбереження; Регіональна програма термомодернізації бюджетних установ	+
2.1. Розвинути інфраструктуру	Обласна програма розвитку та утримання автомобільних доріг загального користування; Програма розвитку транспортної інфраструктури	+
2.2. Благоустрій території громади	Регіональна програма благоустрою населених пунктів; Програма поводження з твердими побутовими відходами у Закарпатській області	+
2.3. Підвищити якість життя населення	Обласна програма розвитку охорони здоров'я; Програма соціального захисту населення; Програма розвитку фізичної культури і спорту	+
3.1. Розвинути партнерські зв'язки, покращити міжнародну співпрацю	Програма транскордонного співробітництва та міжнародної технічної допомоги Закарпатської області	+
3.2. Впровадити прогресивні технології управління місцевим розвитком	Регіональна програма цифрової трансформації та розвитку електронного урядування	+/-
3.3. Укріплення безпеки в громаді	Обласна програма «Безпечна Закарпатська область»; Програма цивільного захисту та техногенної безпеки	+
3.4. Ефективне управління земельними ресурсами	Регіональна програма розвитку земельних відносин та просторового планування	+/-

* операційна ціль/завдання, які можуть бути реалізовані через заходи відповідної програми; „+” - узгоджується; „-” – не узгоджується; „+/-” – узгоджується частково

Аналіз відповідності операційних цілей Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади діючим галузевим програмам бюджету Закарпатської області свідчить, що переважна більшість стратегічних завдань громади може бути реалізована через існуючі механізми програмно-цільового бюджетування на регіональному рівні.

Водночас окремі операційні цілі, зокрема у сфері інноваційного управління розвитком, цифровізації, ефективного управління земельними ресурсами та екологічно орієнтованих ініціатив, мають лише часткову узгодженість з чинними програмами. Це зумовлює необхідність:

або розширення завдань існуючих обласних програм,

або ініціювання розроблення нових цільових програм з урахуванням пріоритетів Стратегії громади.

Крім того, окремі обласні програми мають термін реалізації до 2025–2026 років, що потребує їх актуалізації або продовження для забезпечення повної реалізації Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року.

Розділ 3. Характеристика поточного стану довкілля, умов життєдіяльності населення у тому числі здоров'я населення, та їх прогнольні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

3.1. Ключові екологічні проблеми, ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії

На сьогодні Закарпаття відноситься до територій з помірним рівнем забруднення довкілля, але з помітно вираженою тенденцією до зростання техногенного навантаження на нього.

Всі складові довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси) зазнають антропогенного навантаження, що супроводжується збільшенням обсягів викидів в атмосферу та скидів у поверхневі водні об'єкти зворотних вод підприємств, накопиченням відходів усіх класів небезпеки.

При цьому просторовий розподіл техногенного навантаження на довкілля Закарпаття нерівномірний, що викликано концентрацією промислового потенціалу переважно в центральній частині області.

Погіршенню екологічної ситуації та недобору врожаю сприяє зниження родючості ґрунтів через порушення, особливо останніми роками, сільськогосподарськими підприємствами технологій – недотримання сівозмін, низькі норми внесення органічних і мінеральних добрив.

Все більшої гостроти набуває забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання.

Відсутність ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області.

Погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених стічних вод комунальних підприємств області.

В результаті Стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку громади сформовано Рейтинг її екологічних проблем як один з кроків визначення сфери охоплення СЕО (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Ключові екологічні проблеми Баранинської територіальної громади

Зведена таблиця екологічних ризиків для здоров'я населення Баранинської територіальної громади

	Екологічна проблема	Основні джерела та фактори впливу	Потенційні ризики для здоров'я населення	Найбільш уразливі групи населення	Просторові / соціальні особливості ризику
1	Забруднення довкілля відходами	Несанкціоновані сміттєзвалища, перевантажені	Захворювання органів дихання, алергічні	Діти, особи похилого віку, населення	Сільські населені пункти,

	виробництва та споживання	полігони, відсутність сортування та переробки відходів	реакції, кишкові інфекції, довгострокові онкологічні ризики	поблизу місць накопичення відходів	прилеглі до сміттєзвалищ та місць тимчасового зберігання відходів
2	Відсутність винесених у натуру водоохоронних зон і прибережних захисних смуг	Розорювання прибережних територій, забудова, сільськогосподарська діяльність у прибережних смугах	Кишкові та паразитарні захворювання, погіршення якості питної та рекреаційної води	Населення, що використовує поверхневі води, діти	Населені пункти, розташовані вздовж річок та водотоків
3	Забруднення атмосферного повітря	Автотранспорт, локальні промислові об'єкти, опалення твердим паливом	ГРВІ, бронхіти, бронхіальна астма, серцево-судинні захворювання, онкологічні ризики	Діти, особи з хронічними захворюваннями, люди похилого віку	Території поблизу автошляхів та зон інтенсивної господарської діяльності
4	Забруднення поверхневих вод	Скиди недостатньо очищених стічних вод, зношені або відсутні очисні споруди	Водно-інфекційні захворювання, токсичні ураження, обмеження безпечного водокористування	Все населення, особливо діти	Населені пункти без ефективних систем водовідведення
5	Порушення гідрологічного режиму річок та підтоплення	Регулювання русел, забудова заплав, недостатнє утримання гідротехнічних споруд	Захворювання органів дихання через вологість і плісняву, психоемоційні розлади	Домогосподарства у зонах ризику підтоплення	Заплавні території, низинні ділянки населених пунктів
6	Низька якість питної води у сільських населених пунктах	Відсутність централізованого водопостачання, забруднення колодязів і свердловин	Захворювання ШКТ, нітратне навантаження, ризики для дитячого здоров'я	Діти, вагітні жінки, люди похилого віку	Сільські населені пункти без централізованого водопостачання
7	Низький рівень екологічної культури населення та бізнесу	Недотримання екологічних норм, спалювання відходів, нераціональне природокористування	Посилення сукупного екологічного навантаження та пов'язаних захворювань	Все населення громади	Вся територія громади
8	Обмежені інституційні можливості управління довкіллям	Недостатнє фінансування, слабкий контроль та моніторинг	Накопичення екологічних ризиків, зниження якості життя	Все населення громади	Вся територія громади

Зазначені вище та інші екологічні проблеми впливають на умови життєдіяльності та стан здоров'я населення, адже аналіз нозогеографічних карт розподілу рівнів забрудненості навколишнього середовища показує, що територіальний розподіл захворюваності населення тісно корелює з рівнем екоситуації на території України.

Екологічні проблеми Баранинської територіальної громади мають комплексний характер і безпосередньо впливають на умови життєдіяльності, демографічні процеси та стан здоров'я населення. Антропогенне навантаження на атмосферне повітря, водні та земельні ресурси формує сукупний екологічний ризик, який є особливо значущим з огляду на сільський тип розселення, частку дітей та осіб працездатного віку у структурі населення громади.

1. Забруднення довкілля відходами виробництва та споживання і ризики для здоров'я

Накопичення твердих побутових відходів, наявність несанкціонованих сміттєзвалищ та перевантаження існуючих місць видалення відходів є одним із ключових чинників екологічної небезпеки. У процесі розкладання відходів у ґрунт і підземні води потрапляють важкі метали, нітрати, органічні токсиканти, а в атмосферне повітря — продукти горіння та біогази.

Ризики для здоров'я населення:

- підвищення захворюваності органів дихання (хронічні бронхіти, бронхіальна астма);
- зростання частоти алергічних реакцій;
- ризики кишкових інфекцій у разі забруднення джерел питної води;
- довгострокові онкологічні ризики при хронічному впливі токсичних речовин.

Найбільш уразливими групами є діти дошкільного та шкільного віку, а також особи похилого віку.

2. Відсутність водоохоронних зон і прибережних захисних смуг як чинник санітарних ризиків

Невинесення в натуру водоохоронних зон та відсутність актуальних картографічних матеріалів спричиняє порушення режиму використання прибережних територій. Це призводить до безконтрольного сільськогосподарського використання, забудови та забруднення водних об'єктів.

Ризики для здоров'я населення:

- потрапляння агрохімікатів і патогенних мікроорганізмів у поверхневі та підземні води;
- зростання ризиків кишкових і паразитарних захворювань;
- погіршення якості води для господарсько-побутових потреб і рекреації.

3. Забруднення атмосферного повітря та вплив на захворюваність

Основними джерелами забруднення повітря є автотранспорт, локальні промислові об'єкти та індивідуальне опалення твердим паливом. У холодний період року можливе накопичення шкідливих домішок у приземному шарі повітря.

Ризики для здоров'я населення:

- зростання захворюваності на гострі респіраторні інфекції;
- загострення хронічних серцево-судинних та легеневих захворювань;
- негативний вплив на репродуктивне здоров'я;
- підвищення ризиків онкологічних захворювань органів дихання при тривалому впливі.

4. Забруднення поверхневих вод і санітарно-епідеміологічні наслідки

Недостатня ефективність або відсутність очисних споруд зумовлює скиди забруднених стічних вод у річки та малі водотоки громади. Це призводить до погіршення гідрохімічного стану водних об'єктів.

Ризики для здоров'я населення:

- загроза спалахів водно-інфекційних захворювань;
- обмеження можливостей безпечного водокористування;
- накопичення токсичних речовин у харчових ланцюгах (риба, сільськогосподарська продукція).

5. Порухнення гідрологічного режиму та ризики підтоплення

Зміни природного гідрологічного режиму річок сприяють підтопленню заплів і присадибних територій, що погіршує санітарні умови проживання.

Ризики для здоров'я населення:

- зростання вологості житлових приміщень і розвиток грибків та плісняви;
- підвищення ризиків захворювань органів дихання;
- погіршення психоемоційного стану населення через загрозу майну та безпеці.

6. Низька якість питної води та хронічні ризики

Відсутність централізованого водопостачання в сільських населених пунктах змушує населення використовувати колодязі та індивідуальні свердловини, які часто не проходять регулярного контролю.

Ризики для здоров'я населення:

- підвищений вміст нітратів у воді та ризики для дитячого здоров'я;

- захворювання шлунково-кишкового тракту;
- довгострокові ризики для серцево-судинної та ендокринної систем.

7. Низький рівень екологічної культури як системний фактор ризику

Недостатня екологічна обізнаність населення та бізнесу посилює негативний вплив усіх вищезазначених проблем, ускладнює впровадження профілактичних та адаптаційних заходів.

8. Інституційні обмеження та опосередкований вплив на здоров'я

Обмежені ресурси органів місцевого самоврядування знижують ефективність управління екологічними ризиками, що опосередковано впливає на рівень захворюваності та якості життя населення.

У цілому здоров'я населення можна оцінити такими показниками, як середня тривалість життя при народженні або після досягнення певного віку, загальна смертність та смертність дітей до одного року життя, захворюваність і функціональні відхилення, поширеність хвороб.

Станом на 01.01.2025 р. чисельність наявного населення Баранинської територіальної громади становить 11978 особи. Народжуваність в громаді переважає над смертністю.

Розподіл постійного населення громади та віком представлений в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Розподіл населення за віком у населених пунктах Баранинської громади

Показники	Барани нці	Барвін ок	Підго рб	Довге Поле	Холме ць	Великі Лази
Населення у віці:						
молодшому за працездатний	93	28	20	23	38	77
Працездатному	1372	410	295	336	569	1143
старшому за працездатний	553	166	119	136	231	462
Діти дошкільного віку	121	36	26	30	50	101
Діти шкільного віку	238	71	51	58	99	198

Показники	Цигані вці	Стри па	Яр ок	Руські Комарівці	Глибо ке	Нижнє Солотвино
Населення у віці:						
молодшому за працездатний	14	18	25	78	22	31
Працездатному	212	265	370	1152	331	455
старшому за працездатний	86	107	150	465	135	184
Діти дошкільного	19	23	33	102	29	40

віку						
Діти шкільного віку	36	46	64	200	57	79

Загальна характеристика демографічної динаміки

Демографічна ситуація у Баранинській територіальній громаді формується під впливом поєднання природних та міграційних чинників і загалом відповідає тенденціям, характерним для сільських та приміських громад Закарпатської області.

У структурі населення громади домінує працездатна вікова група, яка в усіх населених пунктах становить найбільшу частку населення. Водночас спостерігається помірна диспропорція вікової структури, що проявляється у значній частці осіб старшого за працездатний вік в окремих селах (Баранинці, Великі Лази, Руські Комарівці, Холмець).

Тенденції вікової структури населення

В останні роки простежується повільне зростання частки осіб молодших за працездатний вік, зокрема дітей дошкільного та шкільного віку. Найбільш чисельні дитячі контингенти зафіксовані у більших населених пунктах громади, що свідчить про відносно кращу демографічну стійкість цих територій.

Одночасно відзначається скорочення або стагнація чисельності населення старшого за працездатний вік, що частково зумовлено природним спадом та міграційними процесами. За умови збереження цієї тенденції у коротко- та середньостроковій перспективі очікується відносна стабільність демографічного навантаження на працездатне населення, без різкого зростання коефіцієнта утриманців.

Міграційний чинник

На поточному етапі приріст чисельності населення громади забезпечується переважно за рахунок міграції, насамперед прибуття населення з інших територій. Водночас кількість прибулих має тенденцію до поступового зменшення, що підвищує ризики переходу громади до фази демографічної стагнації або повільного скорочення населення у довгостроковій перспективі.

Узагальнююча оцінка

Загалом динаміку населення Баранинської громади можна охарактеризувати як відносно стабільну, але вразливу до зовнішніх соціально-економічних та міграційних факторів. Наявність достатньої частки працездатного населення та позитивні зрушення у молодших вікових групах створюють потенціал для розвитку громади, однак збереження цього потенціалу потребує активної політики у сферах зайнятості, житлового розвитку, освіти та соціальної інфраструктури.

Динаміка демографічних процесів в Закарпатській області за останні п'ять років наведена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3.

Динаміка демографічних процесів в Закарпатській області

Показник	2020	2021	2022	2023	2024*
Кількість народжених, осіб	14 500	13 900	11 200	9 500	9 000
Коефіцієнт народжуваності, на 1000 населення	11,6	11,1	9,0	7,7	7,3
Кількість померлих, осіб	15 200	17 000	16 500	15 800	15 600
Коефіцієнт смертності, на 1000 населення	12,1	13,5	13,3	12,7	12,6
Природний приріст (+) / скорочення (-), осіб	700	3 100	5 300	6 300	6 600
Смертність дітей до 1 року, на 1000 народжених	8,5	9,8	10,2	10,9	10,5

Ключові аналітичні акценти до таблиці

- **Народжуваність** за п'ять років скоротилася майже на 40%, що є одним з найглибших спадів за період незалежності.
- **Смертність** досягла піку у 2021 році (COVID-19), після чого знизилась, але залишається вищою за доковідний рівень.
- **Природне скорочення населення** щороку поглиблюється, що формує довгострокову депопуляційну траєкторію.
- **Смертність немовлят** стабільно перевищує бажаний поріг і є критичним індикатором стану материнсько-дитячого здоров'я.

Таблиця 3.4

Динаміка захворюваності та поширеності хвороб серед населення Закарпатської області (на 1000 осіб) - 2020–2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024*
Загальна захворюваність (усі хвороби)	646.0	631.4	608.2	615.7	620.0
Поширеність усіх хвороб	1815.0	1798.6	1764.3	1789.2	1795.0
Хвороби органів дихання (захв.)	298.4	274.9	261.1	272.6	278.0
└ у т.ч. ГРВІ	182.6	161.3	148.9	133.7	140.0
Хвороби системи кровообігу (поширеність)	489.2	497.1	505.8	512.4	518.0
Хвороби органів травлення (поширеність)	193.4	191.8	188.2	190.6	192.0
Цукровий діабет (поширеність)	27.8	28.4	29.1	29.9	30.3
Онкологічні захворювання (поширеність)	1.83	2.12	2.38	2.64	2.70
Нові випадки злоякісних новоутворень	0.29	0.30	0.28	0.31	0.30

Показник	2020	2021	2022	2023	2024*
Туберкульоз (захворюваність)	0.91	0.86	0.79	0.74	0.72
ВІЛ-інфекція (захворюваність)	0.07	0.07	0.06	0.07	0.06
Інфекційні хвороби (разом)	3.12	2.88	2.41	2.50	2.65
Кишкові інфекції	0.52	0.48	0.41	0.48	0.50
Скарлатина	0.36	0.31	0.29	0.43	0.45
Вітряна віспа	0.82	0.77	0.69	0.75	0.78
Психічні та поведінкові розлади (поширеність)	46.1	46.8	47.9	48.6	49.2

Ключові аналітичні висновки (для пояснювальної записки)

1. **Загальна захворюваність** після різкого зниження у 2020–2022 рр. (COVID-період, недооблік, міграція) з 2023 року знову демонструє **помірне зростання**.
2. **Хвороби системи кровообігу** мають **стійке щорічне зростання поширеності**, що підтверджує високі довгострокові ризики смертності та інвалідизації.
3. **Онкологічна патологія** — стабільне зростання поширеності при відносно сталому рівні нових випадків, що вказує на накопичення контингенту хворих і навантаження на систему лікування.
4. **Туберкульоз** залишається **вище середнього по Україні**, хоча має повільну тенденцію до зниження.
5. **Інфекційні захворювання** (зокрема ГРВІ, скарлатина) у 2023–2024 рр. демонструють повторне зростання після «провалу» пандемійних років.

3.2. Характеристика стану довкілля та умов життєдіяльності населення на територіях ймовірного впливу та їх прогностні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

3.2.1. За станом атмосферного повітря

За даними Головного управління статистики у Закарпатській області **Загальна динаміка викидів (статистика за роками)** наведена у Таблиці 3.5

- **Дані за 2018–2019 роки:**

Викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел у Закарпатській області в 2019 році становили ~3711,7 тонн. Порівняно з 2018 роком вони зменшилися на ~6,6% (значення 2019 року дорівнювало 93,4% від рівня 2018 року). Серед окремих компонентів, наприклад, діоксид азоту зріс порівняно з 2018 роком на ~38,3%, тоді як діоксид сірки дещо знизився (92,7%) — що свідчить про неоднорідну динаміку окремих забруднювачів.

- **Дані за 2020–2021 роки:**

В 2021 році загальний обсяг викидів від стаціонарних джерел у Закарпатській області становив **2826 т**, що на ~14,7% менше, ніж у 2020 році. При цьому

деякі компоненти, як-от діоксид азоту, мали тенденцію до зростання (наприклад, збільшення частини NO₂ на окремих територіях).

Основні висновки щодо тенденцій

- **Загальна тенденція (2018–2021):** загальні викиди забруднювачів мають тенденцію до зниження загального обсягу, але окремі компоненти (NO₂, CO) можуть коливатися залежно від джерел і року.
- **Причини коливань:** транспортні джерела (особливо автотранспорт) відіграють значну роль у динаміці NO₂, CO та інших газів. Частка рухомих джерел у структурі викидів традиційно була високою, і для регіону характерний суттєвий внесок автомобільного транспорту у **повітряні викиди**.

2. Структура джерел забруднення

Рухомі vs стаціонарні джерела

- **Транспорт:**
У Закарпатській області **транспорт є одним із основних джерел забруднення повітря** — частка пересувних джерел у загальних викидах окремих речовин (наприклад CO, NO_x) може становити значну частину через чисельність автотранспорту. В одному з регіональних оглядів наводиться, що понад 40% викидів в області припадає на автотранспорт.
- **Стаціонарні джерела:**
Промислові підприємства, ТЕЦ/котельні, виробничі споруди та інші стаціонарні джерела вносять свій вклад, але **загалом їхній внесок у загальні обсяги викидів зменшується** порівняно з рухомими джерелами.

3. Динаміка по окремих забруднювачах

Основні забруднювачі

Таблиця 3.5

За даними регіональної екологічної звітності для окремих років (2018–2020):

Забруднювач	Показники (приблизно для 2018–2020)
Оксид вуглецю (CO)	зріс з ~0,94 тис.т до ~1,3 тис.т у 2019 році, але знизився до ~1,1 тис.т у 2020 р.
Діоксид сірки (SO ₂)	зріс з ~0,17 тис.т до 0,2 тис.т у 2019 р. і залишився ~0,2 тис.т у 2020 р.
Сполуки азоту	змінювались (до ~1,0 тис.т у 2019 р., але зменшувались у 2020 р.).
Інші речовини (метали, СОП)	залишалися низькими за абсолютними обсягами.

Це свідчить, що динаміка окремих забруднювачів не завжди синхронна з тенденцією загальних викидів: деякі гази можуть зростати, навіть якщо загальні викиди зменшуються.

4. Обмеження даних

На національному рівні Державна служба статистики України тимчасово не оприлюднює всіх регіональних даних щодо викидів через труднощі зі звітністю в умовах війни (статистика за деякі показники 2023–2025 років частково недоступна).

Показники викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення на території Баранинської територіальної громади характеризуються наступними значеннями (табл. 3.6):

Таблиця 3.6

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення

Обсяги викидів всього, т		Щільність викидів, кг/км ²		У розрахунку на душу населення, кг	
2023	2024	2023	2024	2023	2024
50,511	3001,721	308,880	18415,47 0	4,217	250,630

* У розрахунках обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря враховано дані лише від тих суб'єктів господарювання на території Баранинської територіальної громади, які отримали дозвіл на викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел викидів II та III груп з 2023 року.

Показники викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел на території Баранинської територіальної громади свідчать про суттєві зміни упродовж 2023–2024 років. Згідно з наявними даними, загальний обсяг викидів у 2023 році становив 50,511 т, тоді як у 2024 році цей показник зріс до 3001,721 т. Відповідно зросла і щільність викидів — з 308,880 кг/км² у 2023 році до 18 415,470 кг/км² у 2024 році. Аналогічна тенденція спостерігається й у розрахунку на одну особу: з 4,217 кг у 2023 році до 250,630 кг у 2024 році.

У розрахунках враховано інформацію виключно щодо суб'єктів господарювання, які мають чинні дозволи на викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел II та III груп, починаючи з 2023 року.

Зростання обсягів викидів у 2024 році зумовлене передусім змінами в економічних процесах та структурі паливного балансу, зокрема переходом від використання природного газу до альтернативних видів палива. Додатковими чинниками негативного впливу на якість атмосферного повітря є застосування застарілих технологій, значний рівень фізичного зносу обладнання, недостатнє впровадження

атмосфероохоронних заходів, а також низька ефективність експлуатації пилогазоочисних установок.

На території громади відсутні великі промислові підприємства, що мають визначальний вплив на забруднення атмосферного повітря. Водночас значну роль у формуванні викидів відіграє широке використання твердих видів палива (дрова, торф, вугілля) у приватному секторі, а також у закладах та організаціях громади, особливо в опалювальний період.

Забруднення атмосферного повітря негативно впливає не лише на здоров'я людей, але й на стан довкілля загалом. Воно призводить до пригнічення росту зелених насаджень, скорочення біорізноманіття, зниження родючості ґрунтів та погіршення якості сільськогосподарської продукції. Найбільш чутливими до впливу забруднювачів є такі породи, як яблуня, береза, груша та сосна, тоді як дуб, бузок і вишня характеризуються вищою стійкістю.

З урахуванням зазначеного, за умови незатвердження Стратегії розвитку громади на період до 2027 року та за збереження тенденції до скорочення викидів забруднюючих речовин, суттєвого погіршення умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я, пов'язаного із забрудненням атмосферного повітря, не прогнозується.

3.2.2. ЗА ЕКОЛОГІЧНОЮ СИТУАЦІЄЮ В ГАЛУЗІ ВОДОКОРИСТУВАННЯ

1. Основний водойменний елемент громади

- Річка Това — протікає посеред села Баранинці, адміністративного центру Баранинської територіальної громади. Це староріччя річки Уж (тобто колишнє русло або повторне русло великої річки).

2. Географічне положення

- Баранинська громада розташована в басейні річки Уж, правої притоки Латориці (частина басейну Дунаю). Водні мережі цієї частини Закарпаття формуються за рахунок численних малих річок, струмків і староріч.

3. Типи поверхневих водних ресурсів

Поверхневі водні ресурси громади включають:

- річкові потоки — головним є річка Това;
- малі притоки і сезонні струмки, що беруть початок у передгірних схилах (характерні для Закарпаття);
- староріччя та водні зарості в заплавах, як це саме для цього регіону.

Ці ресурси забезпечують місцеві екосистеми, зрошення сільськогосподарських угідь, підтримку ґрунтової вологи, а також є елементами природного середовища населених пунктів громади.

4. Екологічні та управлінські аспекти

- Як і в інших громадах України, поверхневі водні ресурси підпадають під управління державних та басейнових органів водних ресурсів (моніторинг, захист, врахування у планах управління річковими басейнами).
- У місцевих планах (економічний/соціальний розвиток, звіти тощо) поверхневі води можуть згадуватися в контексті їхнього впливу на довкілля, забруднення та охорону (наприклад, в розділах “Вплив на водні ресурси” у документах розвитку).

У громаді забезпечення населення питною водою здійснюється виключно із джерел підземних водоносних горизонтів. Поверхневі водні об’єкти використовуються для організованого відпочинку, купання та заняття спортом.

Вода належить до природного ресурсу, без якого неможливе існування живих організмів. Проблема використання водних ресурсів загострюється навіть для районів з високою водозабезпеченістю, що зумовлено постійно зростаючим рівнем забруднення.

Високий рівень деградації навколишнього середовища, нагромадження неприпустимих обсягів відходів на невпорядкованих полігонах, значні площі розораних і забруднених земель призвели до погіршення якості поверхневих і підземних вод.

Виходячи з цього, у випадку незатвердження Стратегії розвитку Баранинської громади на період до 2027 р. та збереження наявного високого рівня забруднення поверхневих вод області, буде спостерігатися погіршення умов життєдіяльності населення та стану його здоров’я, пов’язаних із станом поверхневих та підземних вод та джерел водопостачання.

3.2.3. За земельними ресурсами та станом ґрунтів

Земельний фонд Баранинської ТГ становить 162 км.кв.

Структура земельного фонду громади за категоріями земель:

Структура земель с. Ярок, с. Стрипа	Категорія земель	Площа, га
	1. Землі сільськогосподарського використання	1391,7864
	2. Землі житлової забудови в.т.ч. землі громадської забудова	83,2200
	3.Землі комерційного використання	0,1836
	5.Землі під господарськими будівлями і дворами	4,7000
	6.Землі підприємства та організації транспорту, зв'язку	11,11
	7.Землі оборони	1751,0000
	8.Ліси та інші лісовкриті площі	517,0000
	Загальна площа	3759,0000

Структура земель с. Великі Лази, с. Циганівці	Категорія земель	Площа, га
	1. Землі сільськогосподарського використання	634,568
	2. Землі житлової забудови в. т. ч. землі громадської забудова	261,025
	3.Землі комерційного використання	18,7547
	5.Землі під господарськими будівлями і дворами	115,6080
	6.Землі підприємства та організації транспорту, зв'язку	86,7083
	7.Землі оборони	892,00
	8.Ліси та інші лісо вкриті площі	1181,4
	9. Установи природоохоронного призначення	4,3755
	10. Заклади, установи, організації	21,1217
	11. Ділянки для сінокосіння та випасання худоби	100,12
	Загальна площа	2432,0000

Структура земель с. Баранинці, Барвінок, Підгорб, Довге Поле	Категорія земель	Площа, га
	Територія , всього у тому числі:	3212
	Сільськогосподарські угіддя	2539
	З них рілля:	1742
	Ліси і інші лісовкриті площі	226
	Забудовані землі	317
	Ставки	11,4

Структура земель с.Холмець	Категорія земель	Площа, га
	1. Землі сільськогосподарського використання	933.88
	2. Землі житлової забудови в. т. ч. землі громадської забудова	88.9460
	3.Землі комерційного використання	0.3425
	5.Землі під господарськими будівлями і дворами	32,9
	6.Землі підприємства та організації транспорту, зв'язку	6.2833
	7.Землі оборони	-
	8.Ліси та інші лісо вкриті площі	36,6
	9. Установи природоохоронного призначення	-
	10. Заклади, установи, організації	2.89
	11. Ділянки для сінокосіння та випасання худоби	22.2936
	Загальна площа	1124,1354

Структура земель с.Руські Комарівці, Нижнє Солотвино, Глибоке	Категорія земель	Площа, га
	1. Землі сільськогосподарського використання	2311,2436
	2. Землі житлової забудови в. т. ч. землі громадської забудова	32,7200
	3.Землі комерційного використання	20,7476
	5.Землі під господарськими будівлями і дворами	55,6329
	6.Землі підприємства та організації транспорту,	38,6529

	зв'язку	
	7. Землі оборони	-
	8. Ліси та інші лісовкриті площі	1554,5657
	9. Установи природоохоронного призначення	16,0000
	10. Заклади, установи, організації	18,4855
	11. Ділянки для сінокосіння та випасання худоби	171,8675
	Загальна площа	4099,6000

Земельний фонд Баранинської територіальної громади є багатокомпонентним та формується за рахунок сільськогосподарських угідь, земель лісового фонду, забудованих територій, земель оборони, транспорту та інших категорій. Загальна площа земель громади становить **близько 162 км²**.

Землі сільськогосподарського призначення

Провідне місце у структурі земельного фонду громади займають землі сільськогосподарського використання. Вони переважають у більшості населених пунктів громади (Баранинці, Холмець, Руські Комарівці, Нижнє Солотвино, Ярок, Стрипа тощо) і включають:

- рілля,
- сінокоси,
- пасовища.

Саме ці землі формують основу аграрного виробництва громади, однак останніми роками фіксується погіршення їх якісного стану через недотримання сівозмін, недостатнє внесення добрив та інтенсивне механічне навантаження.

Ліси та інші лісовкриті площі

Значну частку земельного фонду займають ліси та інші лісовкриті площі, особливо на територіях сіл Великі Лази, Циганівці, Руські Комарівці та Нижнє Солотвино. У користуванні лісгосподарських підприємств перебуває **понад 12,5 тис. га**, що свідчить про важливу роль лісового фонду у:

- збереженні екологічної рівноваги,
- захисті ґрунтів від ерозії,
- формуванні рекреаційного потенціалу громади.

Землі житлової та громадської забудови

Землі житлової забудови зосереджені в межах населених пунктів громади. До цієї категорії належать:

- житлова забудова,
- землі громадського призначення,
- території закладів та установ.

Найбільші площі забудованих земель характерні для адміністративного центру та великих сіл громади.

Землі спеціального призначення

До цієї групи належать:

- землі оборони (значні площі в окремих населених пунктах),
- землі транспорту, зв'язку та інженерної інфраструктури,
- землі промислових, комерційних підприємств (їх частка є незначною).

Сумарна площа земель закладів, підприємств, транспорту, оборони, природоохоронного та іншого спеціального призначення становить **понад 350 га.**

Землі природоохоронного та рекреаційного призначення

Окремі ділянки земель громади віднесені до:

- природоохоронного фонду,
- рекреаційних територій,
- водогосподарських об'єктів (ставки, прибережні смуги).

Їх частка є відносно невеликою, однак вони мають важливе значення для екологічної безпеки та якості життя населення.

Власність і користування землями

- у користуванні сільськогосподарських підприємств — **близько 570 га;**
- у власності та користуванні громадян — **понад 8,7 тис. га;**
- у користуванні лісгосподарських підприємств — **понад 12,5 тис. га.**

Узагальнююча оцінка

Структура земельного фонду Баранинської територіальної громади має чітко виражений аграрно-лісгосподарський характер. Водночас спостерігається зростання антропогенного навантаження на ґрунти, що без впровадження заходів з охорони та відновлення родючості може призвести до подальшого погіршення екологічного стану та зниження продуктивності земель.

3.2.4. Щодо природних об'єктів та збереження біорізноманіття

1. Загальна характеристика природного середовища

Баранинська громада має різноманітні природні ландшафти, що включають:

- лісові масиви (листяні та мішані ліси),
- сільськогосподарські угіддя,
- водні об'єкти (малі річки, потічки, заплави),
- природні луки та узлісся.

Ці екосистеми формують основу місцевого біорізноманіття та виконують важливі екологічні функції: регуляцію клімату, збереження ґрунтів, очищення води та підтримку популяцій диких видів.

2. Біорізноманіття

На території громади поширені:

- різноманітні види дикорослих рослин,
- ссавці, птахи, земноводні та комахи, характерні для лісостепових і передгірських зон,
- запилювачі (бджоли, метелики), що мають ключове значення для сільського господарства.

Окремі види можуть бути вразливими через втрату середовищ існування та антропогенний тиск.

3. Основні екологічні загрози

- надмірна або нераціональна вирубка лісів;
- забруднення водних об'єктів побутовими відходами;
- зменшення площ природних луків;
- неконтрольоване будівництво;
- низький рівень екологічної обізнаності населення.

4. Напрями збереження та охорони

До пріоритетних заходів належать:

- збереження природних лісових і прибережних зон;
- створення або розширення об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;
- впровадження екологічно дружніх практик землекористування;
- контроль за поводженням з відходами;
- відновлення деградованих територій.

5. Роль громади

Ефективне збереження біорізноманіття можливе за активної участі:

- органів місцевого самоврядування,
- закладів освіти,
- громадських організацій,
- мешканців громади.

Екологічна освіта, громадські ініціативи та партнерства є ключовими інструментами сталого розвитку.

3.2.5. За утворенням та накопиченням відходів

На території Баранинської сільської територіальної громади функціонує **одне сміттєзвалище** загальною площею **8,99 га**. Основним способом видалення твердих побутових відходів (далі – ТПВ) на сьогодні в області є їх захоронення на сміттєзвалищах. Складування відходів здійснюється за такою схемою: розрівнювання, ущільнення та ізоляція ґрунтом.

Відсутність ефективної системи поводження з відходами на регіональному рівні зумовлює накопичення значних обсягів відходів у місцях їх видалення, що призводить до підвищеного антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів — земельних ресурсів, водних об'єктів та атмосферного повітря, а також до погіршення умов проживання населення області.

З огляду на те, що Стратегія розвитку Баранинської сільської територіальної громади на період до 2027 року передбачає реалізацію цілей і завдань, спрямованих на зменшення утворення відходів та удосконалення системи безпечного управління ними, її незатвердження призведе до збереження існуючого стану поводження з відходами. Такий стан потребує як зменшення обсягів утворення відходів, так і впровадження більш ефективних методів поводження з ними, а його збереження сприятиме подальшому погіршенню умов життєдіяльності населення та стану здоров'я, пов'язаних з утворенням і поводженням з відходами.

3.2.6. Щодо еколого небезпечних об'єктів

Щодо місць та обсягів накопичення непридатних до застосування та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (далі – ХЗЗР), на території громади відсутні непридатні ХЗЗР.

Розділ 4. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення

В різних системах екологічної оцінки широко використовується такий метод СЕО як цільовий аналіз. Цей метод застосовується для стратегічних ініціатив високого рівня тоді, коли оцінка впливу на довкілля ускладнена внаслідок недостатності інформації про конкретні рішення, які можуть призвести до впливу на довкілля.

Для оцінки відповідності цілей використовується п'ятибальна шкала:

++ – цілі Стратегії добре узгоджені з екологічними цілями,

+ – цілі Стратегії та екологічні цілі принципово узгоджуються, проте неузгоджені в Стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування та/або на рівні заходів,

0 – цілі Стратегії та екологічні цілі нейтральні по відношенню одні до одних,

– – цілі Стратегії та екологічні цілі не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей стратегії та екологічних цілей,

– – – цілі Стратегії та екологічні цілі принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, сформовані на уточнення таких цілей Стратегії.

4.1. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення, визначеним на національному рівні

Національні екологічні цілі визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» №2697-VIII від 28.02.2019 р. на основі:

Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базового плану апроксимації), затвердженого Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №659 від 17.12.2012 р.,

Економічної частини «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», підписаної 27 червня 2014 р., що передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань довкілля,

Національної доповіді 2017 р. «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР),

Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, №16, ст. 138).

В «Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 р.» визначено 5 пріоритетних національних екологічних цілей. В СЕО проаналізована відповідність операційних цілей Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року національним екологічним цілям (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Аналіз відповідності цілей Стратегії національним екологічним цілям

Національні екологічні цілі	Стратегічна ціль 1: Розвиток економічного потенціалу	Стратегічна ціль 2: Вирівнювання територіальних диспропорцій розвитку населених пунктів	Стратегічна ціль 3: Ефективне управління громадою	Обґрунтування відповідності
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	+	+	Розвиток зеленого туризму, енергоефективності, благоустрою, екологічної освіти населення, впровадження сучасних управлінських та цифрових інструментів
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	+	+	Заходи з очищення водойм, озеленення, управління земельними ресурсами, охорони зелених зон та використання ГІС
Ціль 3. Інтеграція екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	+	+	+	Екологічні аспекти інтегровані у планування територій, інфраструктурні проекти, управління землями та стратегічне планування
Ціль 4. Зниження екологічних ризиків для екосистем, здоров'я населення та соціально-економічного розвитку	0	+	+	Управління ТПВ, ліквідація стихійних сміттєзвалищ, очистка каналів і річок, підвищення екологічної безпеки та планування використання територій
Ціль 5. Удосконалення та розвиток системи природоохоронного управління	0	+	+	Посилення ролі органів місцевого самоврядування у сфері охорони довкілля, оновлення містобудівної

				документації, впровадження ГІС та цифрових рішень

Відповідність стратегічних цілей національним екологічним цілям Таблиця 4.2

Стратегічна ціль Стратегії	Дотичні операційні цілі та завдання	Відповідні національні екологічні цілі	Очікуваний вплив на довкілля
1. Розвиток економічного потенціалу	1.3. Розвиток туристичної та рекреаційної сфер; 1.4. Підвищення енергоефективності, впровадження альтернативних джерел енергії	Перехід до сталої, ресурсоефективної та низьковуглецевої економіки; скорочення викидів парникових газів; розвиток відновлюваної енергетики	Позитивний: зменшення енергоспоживання, зниження антропогенного навантаження, розвиток екологічно дружніх видів діяльності
2. Вирівнювання територіальних диспропорцій розвитку населених пунктів	2.1. Розвиток інфраструктури водопостачання, водовідведення та поводження з ТПВ; 2.2. Благоустрій, озеленення, очистка водойм; 2.3. Підвищення якості життя	Поліпшення стану довкілля у населених пунктах; сталий водний менеджмент; зменшення забруднення земель і вод; збереження та відновлення екосистем	Позитивний: покращення екологічного стану територій, зменшення кількості несанкціонованих сміттєзвалищ, підвищення екологічної безпеки
3. Ефективне управління громадою	3.4. Ефективне управління земельними ресурсами; охорона довкілля та зелених зон; використання ГІС та оновлення містобудівної документації	Інтеграція екологічної політики в управлінські рішення; раціональне використання природних ресурсів; екологічно збалансоване просторове планування	Позитивний: запобігання деградації земель, збереження зелених зон, підвищення якості планування та контролю впливу на довкілля

Стратегічна ціль 1. Розвиток економічного потенціалу

Відповідність національним екологічним цілям:

- Перехід до ресурсоефективної та низьковуглецевої економіки
- Скорочення негативного впливу господарської діяльності на довкілля
- Розвиток відновлюваної енергетики та енергоефективності

Обґрунтування:

Ціль передбачає впровадження енергозберігаючих технологій, використання альтернативних джерел енергії, розвиток зеленого туризму та екологічно орієнтованого підприємництва. Це відповідає державним пріоритетам сталого розвитку та «зеленої» економіки.

Стратегічна ціль 2. Вирівнювання територіальних диспропорцій розвитку населених пунктів

Відповідність національним екологічним цілям:

- Поліпшення стану довкілля та екологічної безпеки населених пунктів
- Забезпечення сталого управління водними ресурсами
- Запровадження сучасної системи поводження з відходами
- Збереження та відновлення екосистем і зелених зон

Обґрунтування:

Завдання з очищення водойм і русел річок, ліквідації стихійних сміттєзвалищ, роздільного збору відходів, озеленення територій та розвитку рекреаційних зон безпосередньо реалізують національні екологічні пріоритети щодо підвищення якості життя та безпечного довкілля.

Стратегічна ціль 3. Ефективне управління громадою

Відповідність національним екологічним цілям:

- Інтеграція екологічної політики у всі рівні управління
- Посилення охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів
- Запровадження сучасних інструментів екологічного планування та моніторингу

Обґрунтування:

Ціль охоплює охорону довкілля і зелених зон, оновлення містобудівної документації, використання ГІС та геоінформаційних систем, що відповідає державному курсу на екологічно відповідальне управління територіями.

Висновок

Стратегічні цілі Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади є **узгодженими з національними екологічними цілями України** та спрямовані на досягнення сталого розвитку, підвищення екологічної безпеки і якості життя населення.

Розділ 5. Опис коротко-, середньо-, довгострокових, постійних, тимчасових, вторинних, синергічних і кумулятивних наслідків для довкілля і здоров'я населення від впливу Стратегії

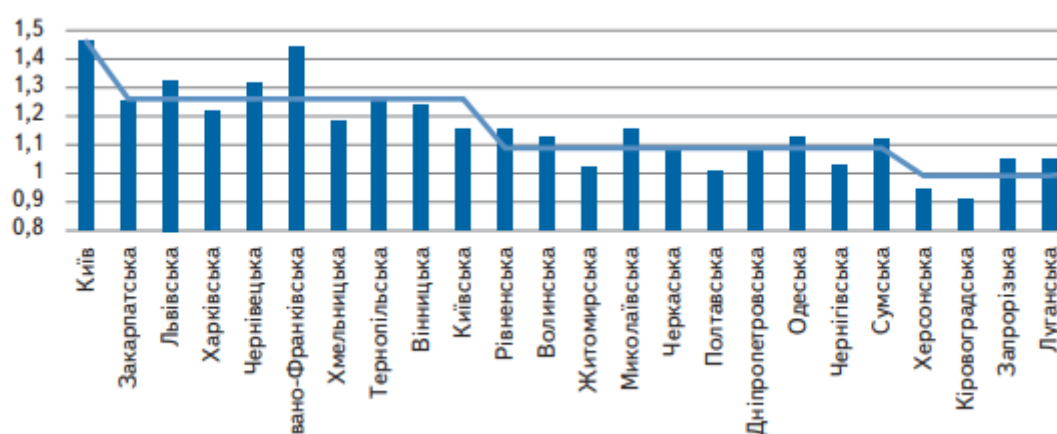
5.1.Складові довкілля, що зазнають впливу антропогенного та природного характеру від виконання Стратегії

Цей розділ підготовлено відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та методичних рекомендацій щодо здійснення СЕО. Оцінка виконана з урахуванням локальних природно-географічних, соціально-економічних і просторових особливостей Баранинської територіальної громади та передбачуваних наслідків реалізації Стратегії розвитку громади.

Аналіз впливів здійснено за основними компонентами довкілля з визначенням причинно-наслідкових зв'язків між запланованими стратегічними заходами та можливими змінами стану навколишнього природного середовища.

Згідно з даними Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку у 2019 р. значення індикаторів усіх загроз екологічного характеру щодо якості повітря, якості питної води, техногенного навантаження на довкілля і внеску в зміну клімату для Закарпатської області не були критичними на рівні країни. Компонента якості життя склала 2, компонента безпека життя – 1,256. Серед регіонів Західноукраїнського макрорайону Закарпатська область характеризується відносно високим значенням показника загрози та увійшла до другого кластера з високими рівнем Індексу сталого розвитку ($Q \geq 0,960$). Для цього кластера є характерними високі значення показників якості та безпеки життя, за винятком Івано-Франківської (16 місце за якістю життя) та Вінницької (12 місце за якістю життя) областей.

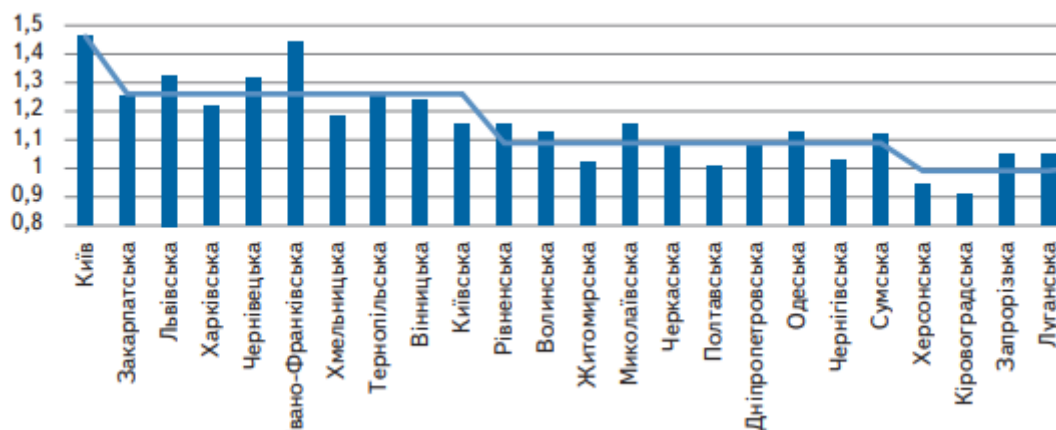
Зведені показники сталого розвитку регіонів України в контексті якості та безпеки життя людей:

Рейтинги регіонів України за індексом сталого розвитку:

Адміністративно-територіальна одиниця	Позначення регіону за міжнародним стандартом	Рейтинг за Індексом сталого розвитку {Q}	Значення Індексу сталого розвитку {Q}	Рейтинг за якістю життя CqI	Значення Компоненти якості життя CQL	Виміри якості життя			Ступінь гармонізації G	Рейтинг за безпекою життя	Значення Компоненти безпеки життя CsI
						Ie	Iec	Is			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Найвищий рівень сталого розвитку											
Київ	KC	1	1,304	1	1,137	0,456	0,862	0,584	0,727	1,462	1
Високий рівень сталого розвитку											
Закарпатська	ZK	2	1,028	2	0,869	0,615	0,138	0,598	0,523	1,256	6
Львівська	LV	3	1,011	5	0,829	0,555	0,244	0,566	0,668	1,325	3
Харківська	KK	4	1,008	3	0,856	0,531	0,396	0,542	0,859	1,218	8
Чернівецька	CV	5	1,007	6	0,827	0,604	0,127	0,551	0,515	1,314	4
Івано-Франківська	IF	6	0,999	16	0,776	0,517	0,111	0,568	0,504	1,442	2
Хмельницька	KM	7	0,991	4	0,845	0,591	0,132	0,589	0,519	1,187	9
Тернопільська	TP	8	0,982	9	0,812	0,555	0,103	0,584	0,488	1,263	5

Зведені показники сталого розвитку регіонів України в контексті якості та безпеки життя людей:

Одним з важливих антропогенних чинників є виснажлива експлуатація лісів, яка зумовлює зменшення лісистості, зменшення запасів лісів, зниження багатьох корисних функцій лісів. Вирубування завдає непоправної шкоди лісам.

Значним антропогенним чинником є вітрова та водна ерозія, які посилюють також нераціональне проведення осушувальних меліорацій, будівництво та експлуатація різного роду комунікацій, вирубка лісів, сільськогосподарське освоєння схилів.

Атмосферне повітря та кліматичні чинники

Поточний стан. Територія Баранинської територіальної громади характеризується відносно сприятливим станом атмосферного повітря, що зумовлено відсутністю великих промислових підприємств та переважанням сільської і житлової забудови. Основними локальними джерелами забруднення є автотранспорт, індивідуальні системи опалення, об'єкти комунальної інфраструктури та аграрна діяльність.

Причинно-наслідкові зв'язки впливу Стратегії. Реалізація Стратегії передбачає розвиток житлової забудови, інженерно-транспортної інфраструктури, підприємництва та об'єктів соціального призначення. Це може призвести до:

- збільшення транспортних потоків і, відповідно, викидів забруднюючих речовин;
- зростання обсягів споживання енергії та використання твердого палива у побутовому секторі;
- локального підвищення концентрацій пилу та продуктів згоряння під час будівельних робіт.

Водночас впровадження енергоефективних заходів, модернізація систем опалення, розвиток альтернативної енергетики та громадського транспорту може мати довгостроковий позитивний ефект, зокрема у контексті зменшення викидів парникових газів і адаптації до змін клімату.

Поверхневі та підземні води

Поточний стан. Баранинська громада розташована в межах річкових басейнів малих водотоків Закарпаття. Водні ресурси використовуються для господарсько-побутових потреб, сільського господарства та рекреації. Основними проблемами є ризики забруднення стічними водами, поверхневим зливом із сільськогосподарських угідь та недостатній рівень централізованого водовідведення в окремих населених пунктах.

Причинно-наслідкові зв'язки впливу Стратегії. Запланований розвиток забудови та економічної діяльності може зумовити:

- зростання навантаження на водні об'єкти внаслідок збільшення водоспоживання;
- підвищення ризиків локального забруднення поверхневих і підземних вод за відсутності належної очистки стоків;
- зміну гідрологічного режиму малих водотоків при проведенні будівельних і меліоративних робіт.

Позитивний вплив очікується за умови реалізації заходів із модернізації систем водопостачання та водовідведення, впровадження водоощадних технологій і дотримання водоохоронних зон.

Ґрунти та земельні ресурси

Поточний стан. Земельні ресурси громади представлені сільськогосподарськими угіддями, лісовими масивами та землями забудови. Для окремих територій характерні процеси водної та вітрової ерозії, особливо на схилах, що посилюються внаслідок розорювання, вирубування лісів і нерационального землекористування.

Причинно-наслідкові зв'язки впливу Стратегії. Реалізація інфраструктурних і будівельних проєктів може спричинити:

- порушення ґрунтового покриву та тимчасову деградацію земель;
- зростання ерозійних процесів на схилових ділянках;
- скорочення площ сільськогосподарських угідь у разі неконтрольованої забудови.

Водночас просторове планування, рекультивація порушених земель, впровадження ґрунтозахисних технологій та обмеження забудови на ерозійно небезпечних територіях можуть мінімізувати негативні наслідки.

Ліси, біорізноманіття та природні екосистеми

Поточний стан. Лісові насадження відіграють важливу роль у підтриманні екологічної рівноваги громади, регулюванні водного режиму, запобіганні ерозії та формуванні сприятливого мікроклімату. Основними загрозами є надмірна або несанкціонована вирубка, фрагментація середовищ існування та антропогенний тиск у прилеглих до населених пунктів зонах.

Причинно-наслідкові зв'язки впливу Стратегії. Розвиток інфраструктури та рекреаційних об'єктів може призвести до:

- локального скорочення площ природних біотопів;
- порушення середовищ існування флори та фауни;
- зростання рекреаційного навантаження на лісові екосистеми.

Разом із тим заходи зі збереження зелених зон, лісовідновлення, екологічної освіти та сталого лісокористування можуть забезпечити позитивний довгостроковий ефект.

Населення, здоров'я та умови проживання

Поточний стан. Екологічні умови проживання населення громади загалом є задовільними, однак чутливими до змін у якості повітря, води, стану ґрунтів і рівня шумового навантаження вздовж транспортних коридорів.

Причинно-наслідкові зв'язки впливу Стратегії. Реалізація Стратегії може мати подвійний ефект:

- короткострокові негативні впливи під час будівельних робіт (шум, пил, транспортне навантаження);
- довгострокові позитивні наслідки за рахунок покращення інфраструктури, благоустрою, доступу до якісних комунальних послуг та збереження природного середовища.

Зведена таблиця потенційних впливів реалізації Стратегії.

Компонент довкілля	Джерело впливу (за Стратегією)	Характер впливу	Масштаб	Потенційні наслідки	Значущість
Атмосферне повітря	Забудова, транспорт, опалення	Негативний / позитивний	Локальний	Зміна рівнів викидів, запиленість	Середня
Водні ресурси	Водоспоживання, водовідведення	Потенційно негативний	Локальний	Ризики забруднення та порушення гідрорежиму	Середня
Ґрунти та землі	Будівельні роботи, землекористування	Негативний	Локальний	Порушення ґрунтів, ерозія	Середня
Ліси та біорізноманіття	Інфраструктура, рекреація	Негативний	Локальний	Фрагментація біотопів	Середня
Ландшафти	Забудова територій	Негативний	Локальний	Зміна природного вигляду	Низька–середня
Населення та здоров'я	Будівництво, транспорт / благоустрій	Негативний (кор.) / позитивний (довг.)	Локальний	Шум, пил / покращення умов проживання	Висока
Кліматичні чинники	Енергоспоживання, модернізація інфраструктури	Переважно позитивний	Локальний / регіональний	Довгострокова	Скорочення викидів парникових газів, підвищення кліматичної стійкості
Поверхневі води	Забудова, водоспоживання, водовідведення	Потенційно негативний	Локальний	Довгострокова	Ризики забруднення та зміни гідрологічного режиму малих водотоків
Підземні води	Господарсько-побутова діяльність, інженерні мережі	Негативний	Локальний	Довгострокова	Погіршення якості питної води за відсутності очистки стоків
Ґрунти	Будівельні роботи, зміна цільового призначення земель	Негативний	Локальний	Коротко- та середньострокова	Порушення ґрунтового покриву, ерозійні процеси
Земельні ресурси	Просторове планування, розвиток забудови	Негативний / позитивний	Локальний	Довгострокова	Скорочення с/г угідь або раціональне використання земель

Ліси	Інфраструктурні проекти, рекреація	Негативний	Локальний	Довгострокова	Фрагментація лісових масивів, зниження захисних функцій
Біорізноманіття	Урбанізація, рекреаційне навантаження	Негативний	Локальний	Довгострокова	Порушення середовища існування видів
Ландшафти	Забудова та інженерні споруди	Негативний	Локальний	Довгострокова	Зміна природного вигляду територій
Населення та здоров'я	Будівельні роботи, транспорт	Негативний (короткостроковий)	Локальний	Короткострокова	Шум, пил, тимчасове погіршення умов проживання
Населення та здоров'я	Покращення інфраструктури, благоустрій	Позитивний	Локальний	Довгострокова	Підвищення якості життя та безпеки

Узагальнений аналіз свідчить, що потенційні негативні впливи реалізації Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади мають переважно локальний, керований і помірний характер. За умови дотримання екологічних вимог, інтеграції запобіжних заходів та екологічних обмежень у процес планування, реалізація Стратегії не призведе до значного погіршення стану довкілля та матиме позитивний довгостроковий соціально-екологічний ефект.

5.2. Ймовірні наслідки впливу на довкілля і здоров'я населення Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року

У межах стратегічної екологічної оцінки проаналізовано ймовірні наслідки реалізації Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року для стану довкілля та здоров'я населення. Аналіз здійснено з урахуванням заходів, передбачених Планом реалізації Стратегії на 2026–2027 роки та відповідних технічних завдань на проекти місцевого розвитку.

Реалізація Стратегії передбачає комплекс заходів соціально-економічного, інфраструктурного, екологічного та управлінського характеру. У цілому впливи мають довгостроковий характер та спрямовані на покращення екологічного стану території, підвищення якості життя населення та формування безпечного життєвого середовища.

Ймовірні наслідки для компонентів довкілля

Атмосферне повітря

Реалізація заходів Стратегії матиме переважно позитивний вплив на стан атмосферного повітря. Зокрема, впровадження заходів з підвищення енергоефективності, модернізація систем опалення, використання альтернативних джерел енергії, а також розвиток екологічно орієнтованої інфраструктури сприятимуть зменшенню викидів забруднюючих речовин та парникових газів.

Тимчасові негативні впливи можливі на етапах будівництва, реконструкції та ремонтних робіт (утворення пилу, збільшення рівня шуму, викиди від будівельної техніки). Такі впливи мають локальний і короткостроковий характер та можуть бути мінімізовані шляхом дотримання вимог екологічних і санітарних норм.

Водні ресурси

Заходи Стратегії, спрямовані на розвиток і модернізацію систем водопостачання та водовідведення, очищення русел річок і каналів, розчистку та відновлення водойм, матимуть позитивний вплив на якість поверхневих і підземних вод.

Можливі короткострокові негативні наслідки можуть виникати під час виконання днопоглиблювальних або гідротехнічних робіт (тимчасове помутніння води, порушення донних відкладів). За умови дотримання технологічних вимог і природоохоронного законодавства такі впливи не матимуть значного або тривалого характеру.

Земельні ресурси та ґрунти

Розроблення містобудівної документації, схем планування території та генеральних планів населених пунктів сприятиме раціональному використанню земельних ресурсів, впорядкуванню землекористування та запобіганню хаотичній забудові.

Негативні впливи на ґрунтовий покрив можливі під час проведення будівельних робіт, розвитку інженерної інфраструктури або створення індустріального парку. Такі впливи є локальними та тимчасовими й можуть бути компенсовані рекультиваційними заходами.

Біорізноманіття та зелені насадження

Заходи з благоустрою, озеленення населених пунктів, розвитку рекреаційних зон, парків і прибережних територій матимуть позитивний вплив на стан біорізноманіття та екосистем громади.

Потенційні негативні впливи, пов'язані з видаленням окремих зелених насаджень під час будівельних робіт, мають обмежений характер і можуть бути компенсовані шляхом відновлення та висадження зелених насаджень.

Поводження з відходами

Реалізація заходів щодо впровадження системи роздільного збору твердих побутових відходів, ліквідації стихійних сміттєзвалищ та підвищення рівня екологічної свідомості населення сприятиме покращенню санітарного стану території громади та зменшенню негативного впливу відходів на довкілля.

Ймовірні наслідки для здоров'я населення

Реалізація Стратегії матиме позитивний вплив на стан здоров'я населення громади. Покращення якості атмосферного повітря, водних ресурсів, санітарного стану населених пунктів, а також розвиток системи охорони здоров'я та соціальної інфраструктури сприятимуть зниженню рівня захворюваності та підвищенню тривалості й якості життя населення.

Короткострокові негативні впливи для населення можуть бути пов'язані з проведенням будівельних і ремонтних робіт (шум, пил, тимчасові обмеження руху), однак вони не матимуть системного характеру.

Кумулятивні та довгострокові наслідки

Сукупний вплив заходів Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року матиме позитивний кумулятивний ефект, що проявлятиметься у покращенні екологічного стану території, зменшенні екологічних ризиків, підвищенні рівня екологічної безпеки та формуванні сталого соціально-економічного розвитку громади.

Загальний висновок

Реалізація Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року не передбачає виникнення значних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення. За умови дотримання вимог природоохоронного та санітарного законодавства заплановані заходи відповідають принципам сталого розвитку та мають переважно позитивний екологічний і соціальний ефект.

Розділ 6. Зобов'язання із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП - Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року

Розділ сформований на основі пропозицій авторів-виконавців та експертів з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року щодо зобов'язань із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП – Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року після тісних консультацій з розробниками Стратегії. Розділ відображає, як зазначені пропозиції

до переліку завдань Стратегії, так і рекомендації щодо шляхів реалізації окремих цілей та завдань з тим, щоб зменшити можливий вплив на довкілля у майбутньому.

6.1. Пропозиції щодо зобов'язань із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП

При розробленні Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року від початку встановились ефективні робочі стосунки між розробниками Стратегії та авторами-виконавцями та експертами з СЕО, що дозволило надавати пропозиції до Стратегії щодо більш належного врахування питань екологічної збалансованості в її цілях і завданнях.

На початку процесу розроблення Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 р. проєкт структури її цілей та завдань більше відповідав стратегії економічного зростання, а не комплексній стратегії розвитку. Недостатня увага приділялась також соціально-культурним аспектам, освіті, охороні здоров'я населення, а також питанням збереження довкілля та зменшення антропогенного тиску на нього. Зокрема, в доповіді про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2023 рік визначені найважливіші екологічні проблеми, серед яких поза увагою проєкту Стратегії були багато питань, вирішенню яких в структурі Стратегії не приділялась увага. Серед них: забруднення поверхневих вод, підтоплення земель та населених пунктів регіону, необхідність рекультивації порушених та деградованих земель, тощо.

У подальшому процесі розробки Стратегії та її оцінювання, під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків на довкілля від реалізації Стратегії було виявлено ряд операційних цілей, завдання яких потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не допустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати перед тим, як включати до переліку пропонованих Стратегією завдань. Відповідні пропозиції, які були запропоновані авторами-виконавцями та експертами з СЕО, та розглянуті розробниками Стратегії, наведені в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1

Врахування пропозицій щодо зобов'язань із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП – Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року

Операційна ціль/завдання	Пропозиції Робочої групи	Стан врахування
Стратегічна ціль 2. Вирівнювання територіальних диспропорцій розвитку населених пунктів		
Операційна ціль 2.1: Розвинути інфраструктуру		
	Додати в дану операційну ціль завдання 2.1.3. - Покращити управління твердими побутовими відходами	Враховано
Операційна ціль 2.2 Благоустрій території громади		
	Додати в дану операційну ціль завдання 2.2.1. - Покращення благоустрою та озеленення населених пунктів, достойного утримання кладовищ.»	Враховано

	Додати в дану операційну ціль завдання 2.2.2. - Покращення санітарної очистки населених пунктів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ, захаращених територій.	Враховано
	Додати в дану операційну ціль завдання 2.2.4. - Очистка русла каналів, річок.	Враховано
	Додати в дану операційну ціль завдання 2.2.5. - Організація, роздільний збір та утилізація сміття.	Враховано
Операційна ціль 2.3. Підвищити якість життя		
	Додати в дану операційну ціль завдання 2.3.14. - Підвищити якість надання комунальних послуг	Враховано
Стратегічна ціль 3. Ефективне управління громадою		
Операційна ціль 3.3. Укріплення безпеки в громаді		
	Додати в дану операційну ціль завдання 3.3.2. - Накопичення матеріального резерву для запобігання виникнення надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків.	Враховано

Пропозиції щодо зобов'язань із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП Робочою групою з розробки Стратегії враховано на 100%.

6.2. Обґрунтування вибору альтернатив виконання окремих завдань ДДП

Серед завдань Стратегії розвитку Баранинської громади на період до 2027 року непередбачені такі, які могли б напряду спричинити значний негативний вплив на довкілля. З тим, серед переліку завдань є такі, реалізації яких варто приділити більшу увагу з точки зору врахування екологічних вимог і критеріїв. З цією метою від Робочої групи з СЕО надійшли рекомендації, які стосуються врахування питань екологічної збалансованості під час впровадження окремих завдань Стратегії, які наведені в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2

Рекомендації щодо реалізації окремих завдань Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року

Завдання	Рекомендації щодо реалізації
Операційна ціль 1.1. Сприяння розвитку малого та середнього бізнесу	
1.1.4. Підвищити інвестиційну привабливість	Підготовка інвестиційних продуктів та сприяння залученню інвестицій, якій в цілому присвячена операційна ціль 1.1, має відбуватись із врахуванням можливостей щодо залучення інвестицій до екологічно дружніх видів підприємницької діяльності (діяльність, пов'язана з виробництвом та реалізацією екологічних товарів та послуг, під час виробництва та надання яких застосовуються екологічно-конструктивні методи та технології).

1.1.2. Створити механізми підтримки малого бізнесу та фермерства	Сферою охоплення даного завдання передбачено створення кількох видів інституцій підтримки підприємництва. Для таких організацій можна передбачити врахування ними екологічних питань під час поточної діяльності. Зокрема, при створенні бізнес-інкубаторів можна передбачити, що: 1) такий заклад працюватиме на засадах «зеленого офісу», 2) до переліку супроводжуючих послуг, що надаються бізнес-інкубатором, включити консультування зі зменшення впливу на довкілля від діяльності стартапів. Варто також зазначити, що даним завданням передбачено спрощення процедур дозвільного характеру для підприємців, з тим рекомендується досягти виконання цього компоненту не за рахунок зменшення контролю за дотриманням підприємцями екологічних норм і стандартів.

Ця таблиця відображає невичерпний перелік рекомендацій, які можуть бути застосовані під час реалізації Стратегії для поліпшення її екологічної збалансованості на рівні її завдань.

Розділ 7. Організація моніторингу фактичного впливу Стратегії на довкілля і здоров'я населення

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження плану або програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації плану чи програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості.

Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, в тому числі здоров'я населення, від реалізації затвердженого плану або програми. Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію плану або програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що план або програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю і протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

Рекомендується вибрати такі методи моніторингу, які доступні і найкращим чином пристосовані для перевірки того, чи відповідає той вплив на довкілля та здоров'я населення, який спостерігається, припущенням і висновкам, зробленим в процесі СЕО. Крім того, важливим критерієм для вибору методів є можливість раннього виявлення непередбаченого негативного впливу від реалізації плану, що дозволить вжити своєчасні заходи щодо виправлення ситуації.

Стратегією розвитку Баранинської територіальної громади на період до 2027 року передбачено проведення моніторингу ефективності її реалізації. Серед планованих до контролю індикаторів є ряд екологічних (табл. 7.1), але не для всіх цих показників проводиться постійний збір даних. Таким чином, для індикаторів, для яких відсутні моніторингові дані, необхідно визначити відповідального за їх збір і метод.

Таблиця 7.1

Екологічні індикатори, які планується застосувати для моніторингу виконання
Стратегії

№ з/п	Індикатор	Операцій- на ціль	Наявність моніторингових даних
Забруднення повітря			
1.	Індекс забруднення атмосфери	2.1	+
2.	Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення	2.1	+
Водні ресурси			
3.	Зменшення обсягів використання та забору води	2.2	+
4.	Обсяг скидання забруднених стічних вод	2.2	+
5.	Відсоток населених пунктів, що мають централізоване водопостачання та водовідведення	2.2	+
Біорізноманіття			
6.	Відсоток заповідності території громади	2.2	+
Земельні ресурси			
7.	Площа земель, що зазнають підтоплення	2.1	+
Енергетика			
8.	Річний обсяг енергоспоживання населення	1.4	+
Відходи			
9.	Річний обсяг генерації ТПВ на території області	2.2	+
10.	Зменшення питомих обсягів утворення ТПВ	2.2	+
11.	Охоплення населення послугами зі збирання ТПВ	2.2	+
Інші показники			
17.	Частка екологічної інформації та соціальної реклами природоохоронного спрямування, що регулярно поширюється ЗМІ	1.3	+
18.	Частка екологічних навчальних курсів в програмах закладів освіти	2.3	+
19.	Кількість проєктів екологічного спрямування на вирішення проблем громади	2.2	+

Висновки

У ході проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року здійснено комплексний аналіз потенційного впливу запланованих стратегічних та операційних цілей на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення громади.

СЕО проведено відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», із дотриманням принципів прозорості, участі громадськості, превентивності та інтеграції екологічних міркувань у процес стратегічного планування. Методологія СЕО забезпечила системне врахування екологічних, соціальних та економічних аспектів розвитку громади.

Аналіз поточного стану довкілля Баранинської громади засвідчив наявність як значного природного та рекреаційного потенціалу (лісові масиви, мінеральні й термальні води, екологічно чисте середовище), так і низки проблемних питань, зокрема: недостатній розвиток систем водопостачання та водовідведення, поводження з твердими побутовими відходами, локальні проблеми стану доріг і просторового планування, що можуть опосередковано впливати на якість довкілля та здоров'я населення.

Оцінка впливів реалізації Стратегії показала, що більшість передбачених заходів матимуть **переважно позитивний або нейтральний вплив** на довкілля та умови життя населення. Реалізація Стратегії сприятиме:

- підвищенню рівня екологічної безпеки;
- розвитку інженерної, транспортної та соціальної інфраструктури;
- покращенню управління відходами;
- збереженню та раціональному використанню природних ресурсів;
- підвищенню якості життя та добробуту мешканців громади.

Разом з тим, реалізація окремих заходів Стратегії може супроводжуватися потенційними коротко- та середньостроковими ризиками для довкілля (зростання антропогенного навантаження, локальні впливи на ґрунти, водні ресурси та атмосферне повітря). Такі ризики є **керованими** та можуть бути мінімізовані за умови виконання запропонованих у Звіті заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків.

Стратегія розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року загалом **відповідає національним та регіональним екологічним цілям**, положенням державної екологічної політики та принципам сталого розвитку. Її реалізація не суперечить чинному природоохоронному законодавству за умови дотримання екологічних вимог на етапі планування, проєктування та впровадження конкретних заходів і проєктів.

Важливою умовою екологічної збалансованості Стратегії є:

- подальше проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД) для конкретних проєктів у випадках, передбачених законодавством;
- впровадження ефективної системи моніторингу фактичного впливу реалізації Стратегії на довкілля і здоров'я населення;
- регулярне залучення громадськості до процесів контролю та оцінки результатів реалізації Стратегії.

З урахуванням результатів стратегічної екологічної оцінки можна зробити висновок, що **Стратегія розвитку Баранинської територіальної громади до 2027 року є екологічно прийнятною та доцільною для реалізації**, за умови виконання рекомендацій цього Звіту та інтеграції екологічних міркувань у всі етапи її впровадження.

Список джерел

1. Водний кодекс України (№214/95-ВР від 06.06.1995 р.).
2. Державні будівельні норми України ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд» (2004).
3. Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище.
4. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2023 рік.
5. Дюсик И. Стратегическая экологическая оценка концепций регионального развития. Том 1: методология / Ири Дюсик, Даниэль Росеки, Войцех Выналек. — Министерство экологии Чешской Республики. Режим доступа: http://archive.rec.org/REC/Programs/EnvironmentalAssessment/pdf/Czech_SEA_Meth_RU.pdf.
6. Економічна частина «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» від 27 червня 2014 р.
7. Закон України «Про відходи» №187/98-ВР від 05.03.1998 р.
8. Закон України «Про екологічну експертизу» №45/95-ВР від 9 лютого 1995 р.
9. Закон України «Про загальнодержавну цільову програму «Питна вода України на 2011-2020 рр.» №2455-IV від 3 березня 2005 року.
10. Закон України «Про засади державної регіональної політики» №156-VIII від 5 лютого 2015 року.
11. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-XII від 18.09.1991 р.
12. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.» №2697-VIII від 28.02.2019 р.
13. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» №1268-XII від 26.06.1991 р. (ВВР, 1991, №41, ст. 547).
14. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» №2707-XII від 16.10.1992 р.
15. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» №2059-VIII від 23.05.2017р.
16. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» №2457-XII від 16.06.1992 р. (ВВР, 1992, №34, ст. 503).
17. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті» №534-XIV від 19 березня 1999 р.
18. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» №2850-IV від 8 вересня 2005 року.
19. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» №2354-VIII від 20 березня 2019 р.
20. Земельний кодекс України (№2768-III від 25 жовтня 2001 року (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, №3-4, ст. 27).
21. Карамушка В.І. Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (інтегрування довкільних аспектів у стратегічне планування та проектну діяльність): практ. посібник / Віктор Карамушка. – К.: К.І.С., 2012. – 138 с.
22. Кодекс України «Про надра» (№133/94-ВР від 27.07.1994 р. (ВВР, 1994, №36, ст. 341)).

23. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція).
24. Лісовий кодекс України (№3853-XII від 21.01.1994 р. (ВВР, 1994, №17, ст. 100)).
25. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 17.12.2012 р. №659 про затвердження Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації).
26. Національна Стратегія для впровадження СЕО та реалізації вимог СЕО Протоколу ЄЕК ООН: Україна (травень 2006 р.), 2006. Режим доступу: http://www.unecese.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/SEA_CBNA/Ukraine_strategy_uk.pdf.
27. Національна доповідь 2017 р. «Цілі сталого розвитку: Україна».
28. Пособие по применению Протокола ЕЭК ООН по стратегической экологической оценке. Заключительная версия (февраль 2011 г.). Организация Объединенных Наций и Региональный Экологический Центр по Центральной и Восточной Европе. – 2011. – 273 с. – Режим доступу: http://www.unecese.org/fileadmin/DAM/env/eia/sea_manual/documents/SEA_Manual_finalFeb2011ru.pdf.
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 р. №932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів».
30. Протокол по стратегической экологической оценке к Конвенции об оценке воздействия на окружающую среду в трансграничном контексте / Организация Объединенных Наций, Европейская Экономическая Комиссия: ЕСЕ/МР.ЕИА/2003/3. – Нью-Йорк и Женева, 2003.
31. Розпорядження Кабінету Міністрів України №22-р від 3 січня 2013 р. «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки».
32. Стратегическая экологическая оценка: Ориентированный на практику курс обучения для директивных органов, сотрудников министерств и ведомств, консультантов и представителей НПО: Учебное пособие. – GTZ. – 65 с.
33. Указ Президента України №722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 р.»
34. Хотулева М.В. Стратегическая экологическая оценка для развития регионального и муниципального планирования: пособие для практиков / М.В.Хотулева, Е.В.Пивцакова, В.Н.Виниченко и др. – М.: Эколайн, 2006. – 61 с.
35. Черп О.М. Экологическая оценка и экологическая экспертиза / О.М.Черп, В.Н.Виниченко, М. В. Хотулёва и др. - 3-е изд. – М.: Эколайн, 2000. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/804759/>.
36. Экологические показатели и основанные на них оценочные доклады. Восточная Европа, Кавказ и Центральная Азия. – Нью-Йорк и Женева: ООН, 2007. – 110 с.
37. Noble B. Regional Strategic Environmental Assessment (R-SEA). Methodological Guidance and Good Practice / Bram Noble, Jill Harriman. – Canada: University of Saskatchewan, 2008. – 59 p.

38. Strategic Environmental Assessment of Policy, Plan and Program Proposals: CIDA Handbook. – Canada: CIDA, 2004. – 19 p.
39. Strategic Environmental Assessment: The Cabinet Directive on the Environment Assessment of Policy, Plan, and Program Proposals: Guidelines for Implementing the Cabinet Directive. – Ottawa Privy Council Office and Canadian Environment Assessment Agency, 2010. – 13 p.